

Ni drugih ramen za lastna bremena

Republiški izvršni svet je pred nekaj dnevi obravnaval osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije 81-85 v prihodnjem letu. Čeprav vse »postavke« še niso dokončne, saj se resolucija opira tako na izpolnjevanje srednjeročnega plana družbenega razvoja v letošnjem letu kot tudi na položaj Jugoslavije v svetovnih gospodarskih tokovih, ter na oceno pogojev gospodarjenja in razvojnih možnosti v prihodnjem letu, ti podatki pa se lahko še spremenijo, so vendarle znani »redni velikosti« posameznih nalog, ki jih za prihodnje leto nalaga politika izvajanja družbenega plana. Vsekakor lahko rečemo, da so naloge v prihodnjem letu takšne narave, da bomo morali zastaviti in združiti vse sile, če jih bomo hoteli izpeljati. Izpeljati pa jih bomo morali, kakorkoli, saj se bo v nasprotnem primeru srednjeročni plan družbenega razvoja »podrl«, hkrati pa bomo že odločilno začeli izgubljati boj za stabilizacijo.

Ključna bitka v boju za stabilizacijo v prihodnjem letu bo, tako kakor v letošnjem, bitka za izravnavanje plačilne bilance s tujino. Toda za razliko od letošnjega leta bomo morali Jugoslovani v prihodnjem letu v gospodarskih odnosih s tujino »ustvariti« samo 500 milijonov dolarjev deficita (to je najrealnejša možnost, drugi dve, ki pa praktično ne prideta v poštev, sta milijarda dolarjev deficita ter popolna izravnava bilance). Temu strateškemu cilju bodo prilagojene in podrejene vse ostale naloge: politika cen, investicijska politika, politika ostalih oblik porabe, uvoz itd. V slovenskem merilu bodo naloge na zunanjetrgovinskem področju izredno zahtevne, saj naj bi naša republika ob jugoslovanskem deficitu pol milijarde dolarjev vsaj na konvertibilnem področju mednarodne menjave ustvarila suficit. Da bi to doseglo, bi moralo slovensko gospodarstvo izvoz povečati realno za najmanj 6 odstotkov, hkrati pa zmanjšati uvoz za 10 odstotkov. Kako težko bo to doseči, naj pove podatki, da se v letošnjem letu izvoz v primerjavi s prejšnjim letom ne bo povečal realno več kakor za 0,3 odstotka, uvoz pa zmanjšal za 2 odstotka. Torej pomeni, da

se bo moral izvoz izredno povečati, uvoz pa izredno zmanjšati, hkrati pa obseg proizvodnje ne bo presegel lanskoletne ravni.

Druga ključna bitka v prihodnjem letu bo bitka zoper inflacijo. Za opis pomembnosti te naloge samo tale podatek: za vsak odstotek povišanja svojih cen potrebujejo jugoslovanski izvozniki 3 milijarde dinarjev za kompenzacije razlik med izvoznimi (svetovnimi) in domačimi cenami. V prihodnjem letu naj bi se cene v povprečju ne povečale več kot za petino. Visok izvoz, nizka rast proizvodnje, rast življenjskih stroškov itd. bodo močno pritiskali na cene. Varčevanje pri vseh oblikah porabe, pri nekaterih pa tudi zategovanje pasu, bo zaradi izpolnjevanja politike družbenega razvoja v prihodnjem letu nujno potrebno. Zelo pomembno je, da zmanjšujemo tudi splošno porabo in da ne ostajamo le pri zmanjševanju osebne porabe. Treba bo tudi zaostri odgovornost do dela, do izvrševanja nalog. V prihodnjem letu se nam torej ne obeta kaj drugega kakor znoj in odrekanje.

Nekateri primerjajo sedanji družbenoekonomski položaj s položajem ob gospodarski reformi leta 1965. Vendar smo takrat imeli nekatere rezerve, na katere zdaj ne moremo računati: plačilna bilanca s tujino je bila boljša, »odvečni« delavci so se lahko zaposlovali v tujini, imeli smo tako imenovani državni kapital, s katerim smo lahko izravnali neskladja v cenah, gospodarstvo je bilo mnogo bolj založeno z repromateriali itd. Danes imamo v primerjavi z obdobjem gospodarske reforme »samo« dve prednosti. Naš gospodarski položaj je takšen, da si v resnici ne moremo privoščiti odpiranja nalog na kasnejši čas in ne prelagati bremen težav na druga ramena. Edino, kar nam še ostane, je zagristi se v delo in težave ter doseči cilje, ki smo si jih zastavili. Največja prednost v primerjavi z leti reforme pa je samoupravni položaj delavcev: če je kaj, potem je samoupravni položaj delavcev zagotovilo, da bomo presegli sedanje težave in izpolnili naloge na sicer trnovi poti k stabilizaciji.

Boris Rugej

Pomurje je slovenska žitnica. Letošnje setve so se v družbenem in zasebnem sektorju lotili resno, tako da bi lahko čimveč kruha pridelali doma. Reportažo o setvi objavljamo na 8. strani DE

Kaj o tem menite vi?

Ura je štirinajst, skoraj kakšna minuta več. Sodeč po posnetku iz lendavskega Varstroja so delavci razen malice seveda delali vseh osem ur. Pa ni bilo tako, ker jih je veliko čakalo pred izhodom že dobre četrte ure pred iztekom delovnega časa. Torej je njihova organizacija tako zasnovana, da so delo lahko opravili prej kot v osmih urah. Ali je potemtakem tovarniška sirena zgolj Potemkinova vas? Glede na naše delovne navade, kar prikazujemo tudi v sestavku z naslovom »Naš delavnik je prekratek« tokratne številke DE, morda je. Kaj pa sicer? Kaj o tem menite vi?

Slika: Andrej Agnič

IZ VSEBINE:

Obiskali smo nekaj organizacij združenega dela v Črni gori in na Kosovu

Star rek o brezovi metli in šibi

Stran 2 in 3

»Slep je, kdor se z izumi ukvarja...«

Cenimo le tisto, kar ni vredno

Stran 8

Priprave na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije

Naš delavnik je prekratek
Moralna kršitev?
Število nesreč se ne zmanjšuje
O prehrani med delom

Stran 4 in 5

Po treh letih sanacije je mežiški rudnik pred razpotjem

Preporod ali zaton rudarstva pod Peco?

Stran 11

»Slep je, kdor se z izumi ukvarja...«

Cenimo le tisto, kar ni vredno

»Le kaj bi pisali o meni, napišite raje o mladih,« se je branila Štefanija Košič, ko smo ji povedali, da bi jo radi predstavili kot letošnjo dobitnico zlate Kidričeve plakete za izredne uspehe v izumiteljstvu in za mentorstvo mladim. »Bomo, toda vaše delo je tesno povezano z vzgojo in delom mladih,« smo jo skušali prepričati in podreti zid nezaupanja, ki ga zlasti v naši družbi uspemo kaj kmalu postaviti.

Štefanija že več kot petnajst let poučuje tehnični pouk na osnovni šoli »Tone Čufar« v Ljubljani, kjer je tudi mentorica zelo uspešnega kluba mladih tehnikov. Vsa ta leta, pravi, so bila zanjo izredno bogata. Vzgojila je veliko mladih, ki so danes v srednjih šolah, na fakultetah ali že delajo v združenem delu kot dobri delavci, inovatorji. Mladim si vseskozi prizadeva privzgojiti spoštovanje do dela, jih navaditi na delo, jih spodbujati k odkrivanju vedno novih stvari, ki bi koristile njim in drugim.

Rezultati njenega dela so več kot očitni. Sama je kot izumiteljica prejela že vrsto domačih in mednarodnih priznanj, priznanja pa so poželji tudi njeni varovanci, ki so npr. lani na razstavi

izumov in tehničnih izboljšav INOVA '80 v Zagrebu prejeli srebrno plaketo.

Takrat so razstavili sedem izumov. Med njimi je bil tudi ionizator zraka, to je naprava, ki jo lahko montiramo v stanovanje, v spalnice, zlasti pa v pisarne, kjer so klimatske naprave. Ta naprava vpija ione (umetne mase in kovine), proizvaja pa tiste ione, ki so pomembni za človekovo dobro psihično in fizično počutje. Porabi malo energije, je prenosljiva, neškodljiva, poceni in preprosta za rokovanje.

Sama je najbolj ponosna na zlato medaljo Bruxellesa, ki jo je dobila za filtre, ki čistijo oziroma pretvarjajo škodljive pline v manj škodljive. Že pred leti je na INOVI Zagreb dobila bronasto medaljo za dekorativni premaz za stekla, potem...

»Najraje delam z mladimi. Pri njih me navdušuje njihova zavzetost, predanost delu, kdaj pa kdaj tudi trema, da bi prišli stvari do dna, naredili nekaj novega, česar še ni nihče,« je nadaljevala Štefanija, ko bi morala povedati kaj več o sebi. Zdaj člani kluba mladih tehnikov — vanj je vključenih 38 fantov in deklet, sodelujejo na mednarodni razstavi

RAST-YU '81 na Reki. Razstavljajo sedem izumov. Med njimi so kombinirane zaščitne rokavice za enostavno prebiranje raznih materialov, dve alarmni napravi, od katerih ena deluje brez energije, orodje za sekanje drv, s katerim z enim zamahom dosežemo precej večji učinek od sedanjega klasičnega orodja. Nekateri od teh izumov so tako preprosti, da so naravnost smešni, toda zelo zelo učinkoviti.

»Veste, najteže se je dokopati do preprostih in učinkovitih stvari,« nam je povedala Štefanija. »Človek-izumitelj mora imeti predvsem fantazijo, znati mora opazovati, dojemati, kombinirati. Veliko idej za svoje izume dobim v naravi. Vidim neko dogajanje, potem razmišljam, sežem po literaturi, spet razmišljam... Veliko je treba delati. Za osebno življenje skorajda ni časa. Je pa izumiteljstvo stvar, ki človeka izredno dopolnjuje.«

V kratkem bo izdala knjigo, v kateri bodo opisani številni primeri, kaj in kako je mogoče narediti iz odpadnih snovi. Ta knjiga bo namenjena zlasti mladim in njihovim aktivnostim v prostem času.

Na vprašanje, ali ji izumiteljstvo poleg lastnega zadovoljstva in takih ali drugačnih priznanj prinese še kaj, nam je odgovorila: »Žal nisem trgovka in teh stvari ne prodajam. Nekoč sem poskusila, toda...« Prevečkrat se dogaja, da se skušajo s trdim delom izumiteljev okoristiti posamezniki ali organizacije združenega dela. Prvi ga preprosto ukradejo in prodajo pod svojim imenom, v podjetjih pa izume nekoliko »predelajo«, dodajo kakšno malenkost in potem nočejo niti slišati, da bi

utegnil biti izum od nekoga drugega in da so mu dolžni kaj drobiža.

Po drugi strani pa smo si, zlasti pa gospodarstvu, delali levjo uslugo: zakon o patentih med drugim določa, da mora od prijave do končne uveljavitve patenta preteči od 4 do 10 let. Ni torej čudno, da so mnogi naši izumitelji — mimogrede: Jugoslovani veljamo v svetu za izredno talentirane na področju izumiteljstva — pogledali čez

mejo in tam vnovčili svoje delo, ki smo ga zatem drago kupili od tujcev.

Štefanija, ki ima pri zveznem zavodu za patente prijavljenih deset izumov, pravi: »Res je škoda, veličanska škoda za številne izume, ki bi še kako koristili našemu združenemu delu!«

Potem beseda nehote nanese na razstave v tujini, kjer so izumitelji mnogo bolj cenjeni. »Večkrat so me posamezniki, zlasti tovarnarji, ki so sami izu-

mitelji, ali drugi poslovni možje spraševali, kako je mogoče, da Jugoslovani kupujemo zastarelo tehnologijo in odpisano opremo, ko pa bi vendarle lahko kakšno stvar razvili doma. Ob tem pa glasno razmišljajo, da se jim kupčije, kjer tistemu posamezniku, ki se z njimi pogaja in podpisuje pogodbo o nakupih, dajo povrh še avto in nekaj mark, še kako splačajo.«

Peter Štefanič

Štefanija Košič med svojimi mladimi izumitelji. »Učim jih spoštovati delo, odkrivati nove, še neraziskane stvari. Pri mladih me najbolj navdušuje njihova zavzetost, domišljija, pa tudi trma, s katero se lotevajo odkrivanja neznanega,« pravi Košičeva.

Na prekmurskih poljih

Pravočasna žetev — uspela setev

Spravilo sladkorne pese, koruze, ponekod še krompirja v teh dneh v Prekmurju sovpada s pripravo zemlje in marsikje tudi s setvijo pšenice. Kombajni, ki pospravljajo koruzo in pulijo sladkorno peso, se komaj sproti umikajo težkim traktorjem s 6-brazdnimi plugi. Za temi gredo krožne brane in trosilci umetnih gnojil. In nazadnje se kot majhni keabri plazijo po ogromnih njivah traktorji s sejalnicami. Tako majhni so in neopazni na ogromnih njivah, kot da je sama setev res najmanj pomembno opravilo.

Tako je vsaj na njivah kmetijskega gospodarstva Rakičan, ki so razkosane od avstrijske pa do hrvaške meje v murskosoboški in lendavski občini. Več kot 4.500 hektarov imajo, kar pomeni 10 odstotkov vseh njiv v teh dveh občinah.

Direktor Kmetijskega gospodarstva Rakičan Franc Skledar je bil videti zadovoljen.

»Letos dobro kaže,« je zatrdil. Zaradi lepega vremena je koruza dozorela 3 tedne prej kot lani. Brez posebnih težav jo bomo spravili. Tudi dobro je obrodila. Prav tako smo lahko zadovoljni tudi s sladkorno peso. Oktobrski sončni dnevi pa nam omogočajo tudi nemoteno pripravo zemlje in samo setev. Do 16. oktobra bomo posejali pšenico že na več kot 600 hektarih od 1.470, kolikor jih načrtujemo za letos. Tudi umetnih gnojil imamo za setev dovolj. Le z rezervnimi deli za traktorje in kombajne imamo težave. Po vsej Jugoslaviji jih iščemo. Za uvoz pa nimamo dovolj deviz. Vendar delo na polju kljub temu skoraj nemoteno poteka.«

Prijetno je gledati ogromne lepo obdelane njive in poslušati o hektarskih donosih, ki so med najvišjimi v državi, vendar...

Vendar pa ima ta izredno plodna prekmurska zemlja tudi

svoj drug obraz. Velika večina ornih površin je že tako razdrobljena na njivice, da se na nekaterih niti traktor ne more več obrniti. In čeprav imajo kmetijske mehanizacije, da bi obdelali tri Prekmurja, še vedno dober del kmetov obdeluje zemljo skoraj tako kot pred 50 leti. S konji in kravami pa tudi ročno.

Počasi, a zadnja leta vendar vztrajno, se podoba spreminja. Kmetijsko gospodarstvo Rakičan odkupi letno na stotine hektarov neplodne, zamočvirjene zemlje in jo spreminja v polja. Že nekaj let si prizadevajo za komasacijo, da bi kmetje z medsebojno zamenjavo iz majhnih, raztresenih parcel naredili večje. Saj bi le na takih prišla do veljave mehanizacija.

Kljub vsemu pa so te dni delavci Kmetijskega gospodarstva in vsi, do najmanjšega kmeta, od jutra do večera na poljih, da bi kar najbolje izkoristili letošnje sončne dneve.

V Rakičanu imajo največ težav s kombajni. Rezervnih delov ni in ker se mudi, je treba tudi iz dveh strojev sestaviti enega. Še posebne težave so imeli z adapterji za spravilo koruze, ker jim jih »Zmaj« ni poslal

Koruzo so letos posejali na 2630 hektarih in s povprečno 70 metriskimi stoti na hektar so pač lahko zadovoljni. Kljub temu pa jo bodo morali dokupiti, če bodo hoteli spitati več kot 25 tisoč prašičev na svoji farmi.

Takih srečanj je v Prekmurju še veliko, tudi v Hotizi, kjer je eno od odkupnih mest za sladkorno peso. Ciril Kozjan iz Velike Polane je z letošnjo letino kar zadovoljen, le z organizacijo ne, saj je na stroj za puljenje pese čakal kar tri tedne.

Dva dni bo Matija Lebar sejal eno njivo, njivo, ki ima kar 32 hektarov. Besedilo in slika: A. Agnič

Letos bodo na njivah Kmetijskega gospodarstva Rakičan posejali več kot še enkrat toliko pšenice kot lani. Pri tem jim je precej pomagalo lepo vreme, spodbujala pa družbena obveznost, ki so jo sprejeli.

OD
ME
VI

Kaj o tem menite vi?

Dne 19. marca 1981 ste v vašem glasilu že objavili naš odgovor na vprašanje »Kaj o tem menite vi?« in sicer pod naslovom O cenah... odmevi... Komunalna energetika.

Ker se zdi, da naš odgovor ni bil dovolj jasen in ker ste nas 24. septembra 1981 ponovno uvrstili v rubriko o cenah in to kot trmaste »povratnike«, moramo na kratko ponoviti nekatera dejstva iz našega prvega dopisa.

Navedli smo, da le približno 5% vseh Slovencev ogreva stanovanja z daljinskim ogrevanjem. Preostalih 95% prebivalcev naše republike se ogreva drugače, kakor se pač znajdejo in za enako ogrevanje plačujejo okoli 50% več kot naši potrošniki. Vsa polemika okrog cen ogrevne toplote v našem glasilu velja za okoli 5% privilegiranih koristnikov toplote, ki se kot rečeno, ogrevajo za 50% ceneje in pri tem nimajo nobenega dela z ogrevanjem niti skrbi, če bodo dobili gorivo ali ne.

Pri tem nam prihaja na misel vprašanje za vas, če ste se z vašimi vprašanji obrnili tudi na tiste, ki že nekaj let zapored vsako leto skoro podvojujejo cene energetskih surovin? To vprašanje ni provokativno, postavljamo pa ga zato, ker nas, ki to tako pogosto podraženo energijo predelujemo in ki nam predstavlja strošek 75% v strukturi cene, tako vztrajno prikazujete kot neke nenasitne glade cen.

Kot rečeno, predstavlja v strukturi cene toplotne energije energetska surovina 75%, to je bilo marca, danes predstavlja že 80%. Do takih nesorazmerij pa prihaja zato, ker so vse podražitve toplotne energije v zadnjih letih le posledica podražitev energetskih surovin, vse druge stroške pa pokrivamo z notranjimi rezervami, kar pa ima tudi svoje meje.

Varčevanje z energijo pri ogrevanju, ki ga v Ljubljani dokaj intenzivno uveljavljamo že dve pretekli ogrevalni sezoni, žal smo bili pri tem od jugoslovanskih mest z razširjenim daljinskim ogrevanjem edini, je prineslo določene prihranke, v sezoni 1979-80 približno 10% in v sezoni 1980-81 celo blizu 15% prihranjenih dragocenih energetskih surovin. Edino na tak način lahko tudi pokrivamo povečane ostale stroške.

O dejavnosti Radia Cerkno

»Po jezeru bliz' Triglava«

Ko vsako nedeljo ob enajstih dopoldne Cerkljani zaslisijo po radiu uvodni avizo »Po jezeru bliz' Triglava«, vedo, da se oglašata radio Cerkno. Tako so se navadili nanj, da ob določeni uri rokà kar sama seže h gumbu in ga obrne na srednji val. Za marsikoga je prijeten glas urednika in napovedovalca Danila Bratina edini vir dogajanja v občini, saj Primorske novice dolgo časa niso imele dopisnika iz Idrije. Radio Cerkno — lokalna radijska postaja — ki jo je ustanovila občinska konferenca socialistične zveze delovnega ljudstva, pozornost spremlja politično in širše družbeno dogajanje v občini.

Radio Cerkno se oglašata na srednjem valu že deseto leto. Govorni in glasbeni program oblikuje okoli 15 bolj ali manj stalnih sodelavcev: urednik, trije

Poseben problem predstavlja tudi sprejemanje novih cen ogrevne toplote, zaradi podražitev energetskih surovin, pri tem ni nobenega avtomatizma, čeprav bi bil potreben.

Poseben problem predstavlja tudi sprejemanje novih cen ogrevne toplote, zaradi podražitev energetskih surovin, pri tem ni nobenega avtomatizma, čeprav bi bil potreben.

Naš tozid je dolžan, da o vsaki spremembi cen energetskih surovin obvesti strokovno službo za cene. Tako smo poslali obvestilo tudi o julijski podražitvi zemeljskega plina. Ravno na osnovi tega obvestila pa je prišlo do groženj s kazensko odgovornostjo vodilnih.

Za kaj gre pri tem? V TOŠ uporabljamo za gorivo kurilna olja, ki jih skladiščimo v naših rezervoarjih in zemeljski plin, ki ga ne moremo skladiščiti. V rezervoarjih imamo trenutno toliko tekočih goriv, nabavljenih po cenah, ki so zajete v veljavni cenah naše ogrevne toplote, ki bi zadostovale za obratovanje do konca letošnjega leta. Če bi kurili s kurilnimi olji iz naših zalog, bi sicer izšli v letošnjem letu brez izgub, vendar bi bili že januarja brez zalog tekočih goriv. Istočasno pa ne bi rabili zemeljskega plina, ki je običajno na razpolago v prvi polovici zime, kasneje pa je dobava zemeljskega plina zelo nezanesljiva. Prav tako je med kurilno sezono zelo otežena tudi nabava kurilnih olj. Skratka, če bi ravnali tako, kot se da razbrati iz objavljenih člankov, bi do konca letošnjega leta shajali brez težav in izgub, po novem letu pa bi Ljubljana praktično ostala brez ogrevanja, ker ne bi imeli goriv.

Na tem mestu vam zagotavljamo, da ne bomo ravnali tako kratkovidno, ker gledamo vnaprej na celotno ogrevalno sezono. Štedili bomo kurilno olje in kurili ruski zemeljski plin, čeprav je dražji in čeprav se cene toplotne energije za porabnike daljinskega ogrevanja ne bodo spremenile in čeprav bi zato imeli negativni poslovni rezultat v letošnjem letu, ker edino na ta način lahko zagotovimo kolikor toliko nemoteno ogrevanje Ljubljane. Pri tem pa upamo, da nam zaradi tega ne bo treba kazensko odgovarjati.

IO OOS KEL

OD
ME
VI

Kdo pere in kdo maže?

V 37. številki Delavske enotnosti, ki je izšla 17. septembra 1981, ste na 8. strani pod naslovom: »Odgovor na odgovora iz ljubljanskega Onkološkega inštituta KDO PERE IN KDO MAŽE?«, objavili neresnične in žaljive trditve, ki se med drugim nanašajo tudi name in zato prosim, da v smislu Zakona o javnem obveščanju objavite sledeči popravek:

Že sam opis začetka sestanka je neresničen. Ciril Brajer pravi, da »če bi hoteli naanko opisati začetek pogovora, bi zmanjkalo prostora«. Bilo pa je kratko povedano takole: delavci OI, ki so bili vabljeni na sestanek, so po polurnem čakanju le dočakali Brajerja in druge zunanje udeležence sestanka, nakar je Brajer povedal, da je on iniciator sestanka in da predlaga obravnavo o (dozdevnem) pritisku in šikaniranju delavk. Vodenje sestanka je prevzel namestnik predsednika IO OO ZS dr. Tomaž Benulič in začel kronološko naštevati potek dogodkov, toda Brajer mu je vpadel v besedo, češ da to, kar on govori, ni važno. Poskušal je prevzeti vodenje sestanka ter nas ponovno poučil, o čem se smemo pogovoriti in o čem ne.

Temu, da bi sestanek vodil Brajer in nam diktiral, o čem bomo govorili in o čem ne, smo se uprli. Ker sem to najodločneje storil jaz, stresa sedaj v citiranem članku vso jezo name. Ni res, da bi bilo bistvo spora med menoj in Brajerjem v tem, ali so delavke izstopile zaradi tega, ker so morale plačati prisvojeno ogelje ali zaradi neurejenih odnosov, temveč v tem, ali je treba ugotoviti resnična dejstva ali ne. Brajer je skušal doseči, da bi neresnične trditve v njegovem prejšnjem članku vzeli kot dejstvo in da bi na tej osnovi tekla debata. Moje stališče pa je bilo in je še, da na osnovi neresnice in izkrivljanja dejstev ne moremo sprejeti koristnih zaključkov.

Na sestanku so bila nato kljub opisanemu Brajerjevemu ravnanju ugotovljena resnična dejstva, kar pa je v članku popolnoma zamočano.

Ugotovili smo, da osnovne trditve iz prejšnjega Brajerjevega članka ne držijo, da delavke, ki so izstopile iz sindikata, niso odrinjene od samoupravljanja in niso neobveščene, da imajo aktivno predstavnico v DS (ki pa ni med »izstopnicami«). V prejšnji mandatni dobi pa je bila članica DS Drobeževa, ki pa se je res udeležila manj kot polovice sej DS. Pralnica dobiva vse zapisnike vseh samoupravnih organov. Na njihove zahteve so vsi pristojni delavci in samoupravni organi vedno reagirali. Na sindikat pa se delavke nikoli niso obrnile z nobenim predlogom ali zahtevo. Ko pa so bile po izstopu vabljene na sejo IO sindikata, se je sploh niso udeležile. V okviru poprejšnje obravnave o vrednotenju del in nalog smo se z delavkami, ki so sedaj izstopile, ločeno pogovarjali podpisani, mag. dr. Pogačnikova kot predsednica komisije za pripravo končnega predloga za referendum in direktorica OI prof. dr. Božena Ravniharjeva. DS pa je o vrednotenju dela v pralnici razpravljala kar trikrat. Dvakrat na moj predlog. Enkrat so bile delavke tudi vabljene na sejo. Na osnovi razgovorov sem izdelal predlog za boljše vrednotenje njihovega dela, ki je bil tudi sprejet na referendumu dne 9. 4. 1981. Ugotovljeno pa je bilo tudi, da je bila neposredni povod za izstop iz sindikata nejevolja delavk, ker so zahtevali od njih plačilo ogelja potem, ko so jih zalotili, da so ga vzele. Ogelje so morale plačati dne 1. 6. 1981 in so se takrat močno jezile, da od sindikata nič nimajo, dva dni potem pa so že poslale obvestilo o izstopu, in sicer brez vsake

obrazložitve. Trditve o dozdevni zapostavljenosti in neurejenih odnosih so zrasle mnogo kasneje, na povsem drugem zelniku. Čudno je tudi, da naj bi delavke izstopile iz sindikata zaradi slabih odnosov do njih, ko pa naj bi jih začeli po Brajerjevih trditvah celo šikanirati, pa so dne 31. 8. 1981 poslale izjavo, da vstopajo nazaj v sindikat.

O zatrjevanem šikaniranju in pritisku na sestanku nismo mogli ugotoviti ničesar konkretnega. Pa tudi ni bilo mogoče. Stvar sem po sestanku natančno preveril in ugotovil, da so si delavke sem pa tja vzele tudi kakšen privilegij, ki jim ga nihče od pristojnih organov ni odobril. Kot na primer, da med delovnim časom perejo tudi zase s pralnimi sredstvi inštituta, da prihajajo in odhajajo na delo, oz. z dela pri stranskih vhodih, ki so namenjeni za kurilnico in za dovoz nepokretnih bolnikov ter blaga. Brajerjev članek in njegovo »zaščitniško vlogo« pa so očitno razumele tako, da to svoje ravnanje lahko legalizirajo in dosledno izvajajo. Zato jih je vratarška služba dne 13. 8. 1981 opozorila, da morajo hoditi na delo in z dela mimo vratarja, »izstopnice« so sicer podpisale, da so s tem seznanjene, ravnale pa so še naprej po svoje. Ko pa so dne 31. 8. nesle velike zavoje, v katerih naj bi bilo njihovo lastno perilo, jih je vratar pozval, naj pokažejo, kaj odnašajo. Dve sta zavoj pokazali (ena od »izstopnic«), ostale pa so zavoj odnesle mimo vratarja domov (ker je stranska vrata, skozi katera so nameravale odnesti zavoj, zaprl). To pa je bilo vse »šikani-

ranje«, ki ga je Brajer vzel za pretvezo, da bi opravičil svoj prvi članek.

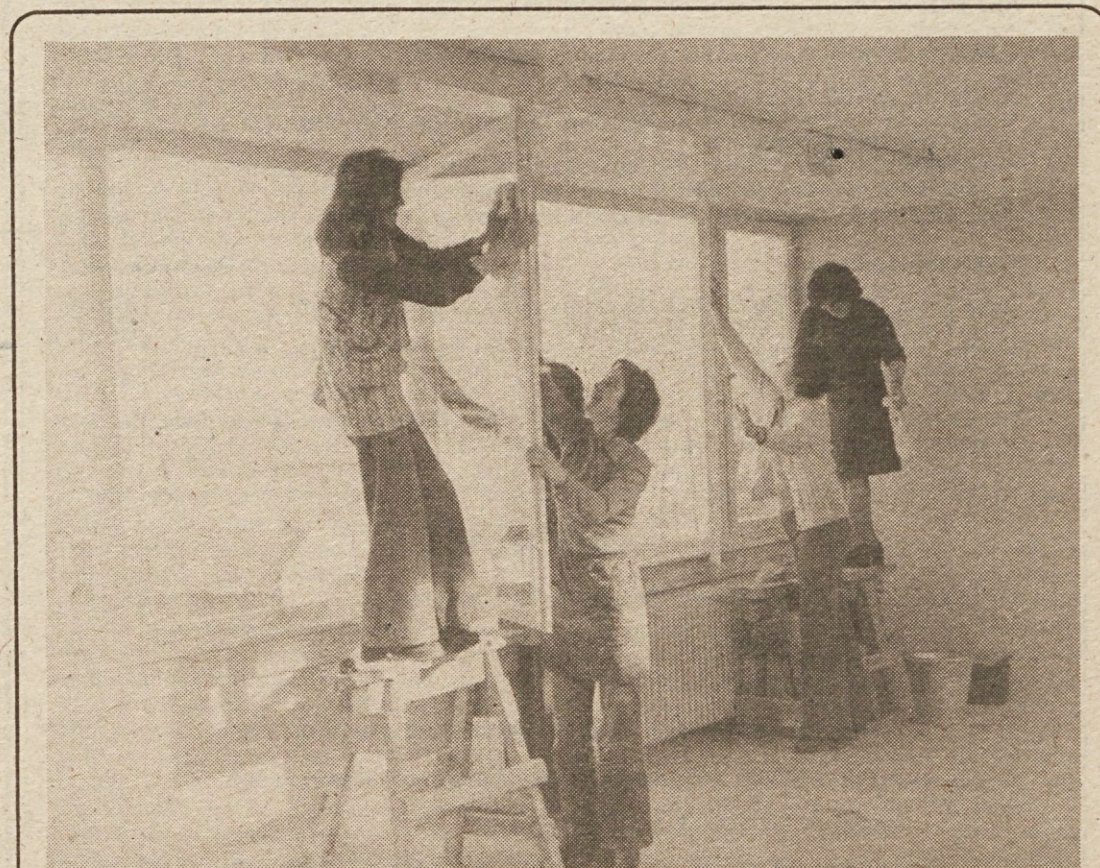
Brajer navaja, da si je moral »žal« pomagati z iztrganimi citati pogovora. Tisto, kar je napisal, ni samo iztrgano iz pogovora, temveč tudi ne gre za citate, ker je vse, kar je napisal kot citate, prilagodil popolnoma po svoje. Niti en »citat« ni čisto resničen. Vprašanje je, ali novinar res ne zna stenografije in je zaradi tega vse »citata« napisal narobe ali pa je posredi kaj drugega, to bi moralo ugotoviti uredništvo. Osnovna organizacija ZK Onkološkega inštituta pa je ravnanje Brajerja že soglasno ostro obsodila.

Franc Urevc

Pripis uredništva

Pismo tovariša Franca Urevca na članek »Kdo pere in kdo maže«, objavljen v DE št. 37 z dne 17. 9. 1981, objavljamo v celoti, čeprav v uredništvu menimo, da ne gre za nikakršen popravek. Gre zgolj za ponovno opisovanje posameznih dogajanj v delovni enoti Onkološkega inštituta, ki so sprožila vrsto pogovorov in tudi zapise v našem časniku. Očitno pa je, da družbenopolitične organizacije še vedno ne delajo tako, kot bi morale. Sicer bi bržkone že posredovali konkretne dogovore za učinkovitejšo in prodornejšo delovanje osnovne sindikalne organizacije, predvsem pri urejanju tako perečega vprašanja, kot je delitev po delu in rezultatih dela. Prispevek k razreševanju medsebojnih odnosov pa bi bila tudi celovita ocena OO ZK o samih dogodkih, njihovih vzrokih, delovanju OO ZS in nenazadnje o uresničevanju sprejetih partijskih sklepov, saj se marsikateri med njimi nanaša tudi na vprašanja, ki so se pojavila ob razčiščenju o nameravanem izstopu nekaterih delavk iz sindikata. Prepričani smo, da OO ZK takšno oceno ima, saj ob ocenjevanju pisanja Cirila Brajerja zagotovo ni mogla mimo odnosov — delovnih in medčloveških — ki so prišli na dan znotraj posameznih delovnih enot.

Uredništvo DE

Fotografija z natečaja

Naš delavnik

Osmega oktobra se je zaključil prvi krog natečaja, ki je spodbudil kar lepo število fotoamaterjev, da so poslali svoje najboljše izdelke. Ob-

ljubili smo, da jih bomo še naprej predstavljali v našem časniku, medtem ko bo žirija pripravljala svoje strokovno mnenje.

Tokrat objavljamo fotografijo Stanka Hovnika iz SGP Kograd tozid Graditelj. Slika nima naslova, vendar motiv zgornjo priča, da mladi poprimajo za vsako delo in če je treba z veseljem priskočijo na pomoč.

Emil Lah

Regionalni kongres konfederacije italijanskih delavskih sindikatov (1.)

Kongres upanja

Delo italijanskih sindikalnih organizacij sem doslej poznal le površno. Naša sredstva obveščanja dovolj podrobno seznanjajo o zunanji politiki Jugoslavije in o dogajanju po svetu, a o delu sindikalnih organizacij poročajo le občasno. Delo sindikalnih organizacij, še posebej v zahodnih kapitalističnih deželah, pa v veliki meri značilno predstavlja probleme ljudi v teh deželah. Do te ugotovitve sem prišel tudi na kongresu CISL (Confederazione italiana sindacati lavoratori) v italijanski pokrajini Veneto (Unione sindacate regionale Veneto). Na tem regionalnem kongresu konfederacije italijanskih delavskih sindikatov sem sodeloval v imenu Zveze sindikatov Slovenije. Kongres je trajal štiri dni, od 16. do 19. septembra 1981.

Presenetljiv prvi vtis

Kongres sindikatov v Italiji nišo podobni uradnim sestankom pri nas. Pri njih gre za romansko zgovorno in sproščeno srečanje delegatov. Izrečenih je mnogo besed. Čas ni posebno pomemben dejavnik. Najbolj konkretno smo to občutili, ko smo do minute natančno prispeli v hotel Aleksander v letoviškem kraju Abano Terme. Nič ni kazalo, da se bo kongres začel tisti dan. Bili smo prvi med udeleženci. Za trenutek smo celo pomislili, da smo prišli narobe. A ni šlo za to! Na vabilih je res pisalo, da bo začetek ob 9. uri. Tega pa nihče ni jemal resno. V resnici so začeli s poldrugo uro zamude. Takoj po začetnih formalnostih je prebral uvodni referat Luigi Viviani, njihov generalni sekretar. Izredno obsežnemu referatu, katerega branje je trajalo dve uri in pol, so delegati sledili z veliko pozornostjo. Kasnejša dvod-

nevna razprava je potrdila, da je bilo poročilo sekretariata v pripravi na kongres dovolj usklajeno in je zato dobilo polno podporo delegatov kongresa.

Vsebina uvodnega poročila in razprave

Kot je običajno za kongresne referate sindikatov ali političnih organizacij, je tudi to poročilo obsegalo oceno sedanjega položaja, predloge za nadaljnje delo in predloge za spremembe v organizacijski shemi tega sindikata. Trde besede so padle v tistih delih referata, kjer je bil govor o oceni gospodarskih in družbenih razmer v Italiji in mednarodnem položaju. O ekonomskem položaju je bilo rečeno, da je zelo zapleten in resen. Upadanje prodaje povzroča resne padce v proizvodnji in močno povečuje brezposelnost. Vse to jemlje upanje delavcem na boljše čase in povečuje malodušnost ter pasivnost. Zato je bil tudi namen kongresa, da vrne upanje v spremembe na boljše; poudarja tudi solidarnost in večje sodelovanje delavcev pri razreševanju ekonomskih in družbenih problemov. Niso veliko govorili o številčnih podatkih gospodarskih gibanj, vendar so zelo negativno ocenili sedanje razmere. V mnogočem so poudarili odgovornost političnih strank. Najbolj kritične besede so bile izrečene seveda na račun Komunistične partije Italije. Čeprav ni bilo rečeno dobesedno, pa se je vendar dalo razumeti, da morajo sindikati prevzeti več odgovornosti v političnem sistemu. Zato morajo delavci prevzeti tudi več odgovornosti za rezultate dela. Veliko so govorili o zaščiti pravic delavcev, a ob tem jasno poudarili, da je treba za ohranitev pravic tudi več in bolje delati.

Na sliki: Plakati za kongres

V zvezi z mednarodnimi odnosi je kongres predvsem poudarjal potrebo po sodelovanju med blokoma. Izrečno je bilo rečeno, »da ne predlagajo Italiji tretje poti«. Zelo negativno je bila ocenjena Reaganova ameriška politika, s katero se ne strinjajo. Menijo, da bi morale razvite države v svetu več sredstev nameniti za dežele v razvoju. Pozivajo k sporazumevanju vzhod-zahod in sever-jug.

Večkrat je bilo tako v referatu kot v razpravi na kongresu omenjeno samoupravljanje kot ena od mogočih alternativ za razreševanje problemov v italijanski družbi. Nekaj izkušenj imajo s posebnimi oblikami kooperacij v nekaterih podjetjih. Ko govorijo o samoupravljanju, takrat italijanski sindikati seveda ne mislijo na »razredno vsebino tega vprašanja«. Pod besedo »samoupravljanje« mislijo predvsem na povečan delež delavcev pri vplivu na odločanje. Še posebej CISL je zagovornik obstoječega družbenega reda. Ni za nikakršno revolucijo, je pa za spremembe. Imel sem občutek, da niso uspeli dovolj jasno opredeliti konkretnih smeri akci-

je sindikata za prihodnje. V referatu je bilo rečeno, da kongres ne sme postati enciklopedija sklepov, ampak dogovor za akcijo. Žal pa nisem mogel povsem natančno ugotoviti, kaj konkretnega predlagajo v ta namen.

Ivan Godec

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

Atentat na Sadata

Novica o atentatu na egiptovskega predsednika Anvara el Sadata — ki je ranam podlezel — je prejšnji teden kot blisk preletela ves svet. Televizijski posnetki dobro organizirane zarote nam bodo še dolgo ostali v spominu, ker smo bili posredno priče nepotrebnega nasilja in prelivanja krvi, pretresljivo pa je tudi dejstvo, da politični terorizem kot metoda boja za določene politične cilje ne pojenjuje. Bližnjevzhodne krize, v kateri je igral Sadat pomembno vlogo, namreč ni mogoče rešiti drugače kot z diplomatskimi sredstvi.

Številna so ugibanja, zakaj je prišlo do atentata na Sadata in kdo v Egiptu, arabskem svetu in širše v svetu bo imel od tega politično korist. Uradna verzija je znana: Sadata so umorili nasprotniki njegove bližnjevzhodne politike (t.i. pripadniki ekstremne muslimanske grupacije), ki se ne strinjajo z »izraelsko igro« in podrejanjem »ameriškim imperialni-

stom«. Poznavalci notranjih razmer v Egiptu posebej opozarjajo, da je uboj Sadata v tesni zvezi tudi z notranjepolitičnimi in gospodarskimi razmerami. V mislih imajo zlasti ostru obračunavanja z močno opozicijo in značilnosti gospodarskega stanja, med katerimi izstopajo rastoče socialne razlike. Tem poudarkom kaže pridati še zgodovinsko dejstvo, da se v ozadju atentata skrivajo nepremagana nasprotja med arabskimi državami in političnimi, gospodarskimi in vojaško strateškimi interesi obeh velesil.

Priznati pa je treba, da bo ostala zapisana v zgodovini njegova pot v Jeruzalem, ki naj bi zagotovila mir na Bližnjem vzhodu. Ta protisloven korak, ki so ga mnogi obsojali (zlasti arabski svet), drugi pa ga imenovali politična poteza desetletja, je sicer izgubil svoj pomen v labirintu prepletajočih se interesov ZDA, Izraela, Palestinske osvobodilne organizacije in arabskih držav. Vendar je Sadat takrat dokazal, da se zaveda pomena strpnega dialoga na bližnjevzhodni sceni za prihodnost palestinskega naroda in da je moč odnose med narodi — četudi so obremenjeni z zgodovinskimi krivicami in sovraštvom — urediti in jim dati pečat dostojanstva le z medsebojnim upoštevanjem, priznavanjem in spoštovanjem.

Emil Lah

Pred jugoslovanskim posvetovanjem o delovnih invalidih

Nujnost in malomarnost

V sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja je invalidnost definirana kot izguba ali zmanjšanje sposobnosti za opravljanje del in nalog delavca na določenem delovnem mestu, ki pa jo je mogoče odpraviti z zdravljenjem ali z medicinsko rehabilitacijo. Ta podatek nedvomno opozarja na izjemno pomembnost medicinske rehabilitacije, s tem pa tudi na pomembnost poklicne rehabilitacije. To je ob zaposlovanju invalidov in preprečevanju invalidnosti pravegotovo neposreden interes družbenega dela, hkrati pa tudi širši družbeni, socialni, ekonomski in politični interes.

To bo tema razprave na posvetovanju, ki bo 20. in 21. oktobra v Hercegovnem. Pripravilo ga je predsedstvo sveta ZS Jugoslavije, v sodelovanju z republiškimi in pokrajinskimi svetoma.

Ko obravnavamo problem delovne invalidnosti zaradi slabih delovnih razmer, moramo upoštevati več dejstev. Predvsem je treba povedati, da zapletenost materialne zaščite pri delu določajo številni problemi, katerih reševanje pa je povezano s finančnimi, kadrovskimi in drugimi težavami, s katerimi se soočajo organizacije združenega dela. Z drugimi besedami, priznati moramo, da je stopnja zaščite pri delu pogojena z gmotnimi in drugimi možnostmi vsake posamezne organizacije združenega dela. Na to končno vpliva tudi celotni družbenoekonomski razvoj države.

Zapisati je treba, da inšpekcijski organi vsako leto ugotovijo veliko tehničnih in drugih pomanjkljivosti, ki jim ne posvečamo dovolj pozornosti! Lani na primer so pri enem od takih pregledov inšpektorji ugotovili več kot 96.000 raznih pomanjkljivosti. V teh organizacijah združenega dela delajo v neprimernih prostorih, s slabo ventilacijo, orodja za delo in naprave naj-

večkrat nimajo dodatnih zaščitnih naprav, delavci ne dobivajo ali ne uporabljajo osebnih zaščitnih sredstev, onesnaženost s prahom, hlapi in plini je večkrat nad dovoljeno mejo, ponekod ne namenjajo dovolj pozornosti škodljivemu delovanju hrupa in tresenju ter raznim vrstam žarčenja.

Ugotovitve republiških in pokrajinskih inšpektorjev kažejo, da so vzroki in viri poškodb pri delu v glavnem posledica neopoznavanja pravil, ukrepov, oblik in metod zaščite pri delu. Mnogim ozdom primanjkuje usposobljenih kadrov, ki bi skrbeli za zaščito pri delu, po drugi strani pa veliko vodilnih delavcev v proizvodnji premalo pozna materialno zaščito pri delu, čeprav so le-ti najbolj odgovorni za njeno izvajanje. Problem delovnih invalidov je eden od najbolj zapletenih problemov. Dejstvo je, da vsako leto določeno število delavcev trajno ali začasno zgubi delovno sposobnost. Zaradi tega nastaja velika škoda in tudi dvojna izguba: za samega delavca in njegovo družino ter za ozde in za družbo v celoti. Leta 1979 je bilo v Jugoslaviji skupno 534.000 invalidskih upokojenec, od tega 145.000 s telesnimi okvarami. Ti podatki kažejo, da so neposredne izgube, ki bremenijo sklade socialnega zavarovanja velike, in da so pomembna obremenitev tudi za nacionalno gospodarstvo. Tedaj je bilo za invalidske pokojnine izplačanih 20 milijard 776 milijonov dinarjev, za nadomestila zaradi telesnih okvar 458 milijonov dinarjev, stroški rehabilitacije in zaposlovanje delovnih invalidov pa 154 milijonov.

Organizacije združenega dela vedo za te podatke, vsaj mislimo tako, vendar večina njih meni, da morajo probleme, ki nastajajo v zvezi z invalidnostjo delavcev, reševati skupnosti pokojnin-

skega in invalidskega zavarovanja. To pojasnjujejo s tem, češ da le-te razpolagajo s sredstvi, ki se zagotavljajo s prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa opozarjajo na to, da bi se bilo treba pri tem drugače vesti. Bolj bi si morali prizadevati za odpravljanje vzrokov, zaradi katerih je iz leta v leto več delovnih invalidov. To pa je predvsem naloga organizacij združenega dela. Sklep je nedvoumen: sistem financiranja invalidskega zavarovanja prek prispevkov ima predvsem fiskalni značaj. Posledica tega je, da delavci nimajo dovolj vpliva na to, da bi sredstva tozodov, ki jih le-ti namenjajo iz svojega dohodka za preventivne ukrepe za zaščito delovne zdravstvene sposobnosti delavcev, koristili smotrno.

Poglejmo, kolikšne izgube je imela naša družba v celoti zaradi poškodb pri delu in poklicnih obolenj. Lani je bilo pri nas zaradi poškodb pri delu izgubljenih 6,017.837 delovnih dni. Naj za tolažbo povemo, da je bila leta 1979 ta številka večja za okoli 100 tisoč delovnih dni. V nekaterih republikah pa je to razmerje obrnjeno. V SR Bosni in Hercegovini so leta 1979 zaradi poškodb na delu izgubili 993.055 delovnih dni, lani pa 1.007.676; v SR Črni gori 116.699:124.748; v social. republ. Makedoniji 284.154:328.876.

Slika izgubljenih delovnih dni zaradi poklicnih obolenj pa je taka: v Jugoslaviji je bilo leta 1979 izgubljenih 214.015 delovnih dni, leta 1980 pa 211.723. Tudi tu so posamezne republike dosegle neslavne rekorde: SR Bosna in Hercegovina 1979. leta 47.538 in leta 1980 49.721 delovnih dni; SR Hrvaška 23.531:30.053; SR Srbija (brez pokraj.) 86.833:88.579.

Dušan Protić

DE

— družboslovna zbirka Založbe DELAVSKA ENOTNOST

V letu 1981 so izšle:	Cena
Adolf Bibič: INTERESI IN POLITIKA	550 din
Več avtorjev: KRONOLOGIJA NAPREDNEGA DELAVSKEGA GIBANJA NA SLOVENSKEM (1868—1980)	700 din
Ciril Ribičič: IZVRŠNI SVET V DELEGATSKEM SKUPŠČINSKEM SISTEMU JUGOSLAVIJE (teoretična zamisel, ustavni položaj in praktično delovanje)	300 din
Emil Rojc: IZOBRAŽEVANJE ZA DELO IN SAMOUPRAVLJANJE	360 din

V letu 1981 izidejo še:	(Predvidena cena)
Braco Rotar: POMENI PROSTORA (Ideologija v urbanizmu in arhitekturi)	650 din
Pavao Brajša: ČLOVEK, SPOLNOST, ZAKON	600 din
Borislav Šefer: SOCIALNA POLITIKA V SOCIALISTIČNI SAMOUPRAVNI DRUŽBI	600 din

Vse navedene knjige lahko naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali kupite v knjigarni DE na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD DE, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

- izvod(ov) INTERESI IN POLITIKA
- izvod(ov) KRONOLOGIJA
- izvod(ov) IZVRŠNI SVET V DELEG. SKUPŠČ. SISTEMU JUGOSL.
- izvod(ov) IZOBRAŽEVANJE ZA DELO IN SAMOUPRAVLJANJE
- izvod(ov) ČLOVEK, SPOLNOST, ZAKON
- izvod(ov) SOCIALNA POLITIKA V SOCIAL. SAMOUPR. DRUŽBI

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika: Dne

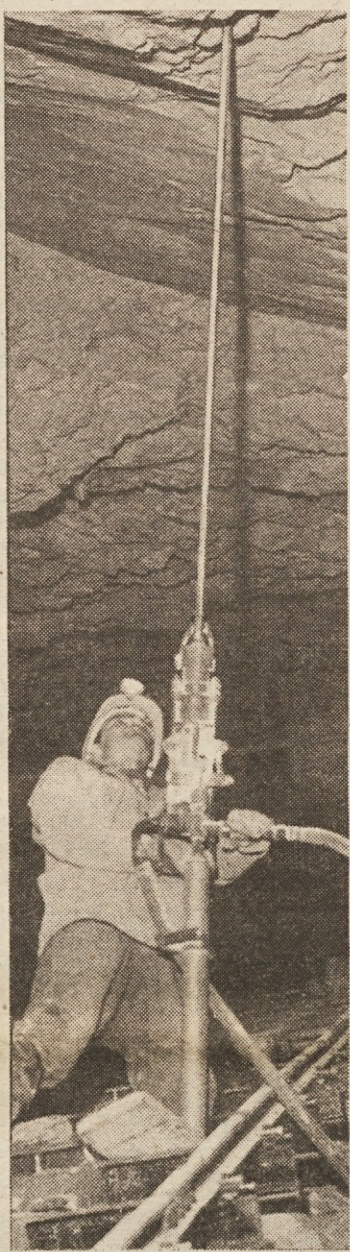
Račun bomo plačali v zakonitem roku.

..... Žig Podpis naročnika

Po treh letih sanacije je mežiški rudnik pred razpotjem

Preporod ali zaton rudarstva pod Peco?

Vprašanje bodočnosti mežiškega rudnika se je zaostriло ob pokrivanju izgube iz lanskega leta ter ob letošnjih neugodnih polletnih rezultatih, ko je dosežena izguba (33 milijonov din) štirikrat preseglja planirano in za tretjino tudi lansko nepokrito izgubo. Republiški sklad skupnih rezerv je letos že dvakrat odklonil, da bi posodil rudniku sredstva za pokritje nekrute lanskega leta. Izvršni odbor sklada je tako zavestno zaostriло položaj, da bi rudniku pomagal hitreje priti do dolgoročne rešitve. Pokrivanje izgube namreč samo prelaga težave na naslednje leto, ne odpravlja pa vzrokov. To se je lepo pokazalo v zadnjih treh letih, odkar so v rudniku sprejeli sanacijski program (v začetku 1978. leta) in nekaj kasneje oblikovali celo svet za urejanje družbenoekonomskega položaja delavcev pri rudniku. Težave so prehitvele sanacijske ukrepe, ki so sicer nakazovali rešitve in dali tudi nekaj dobrih rezultatov (odkrite nove, bogatih rudišč). Niso pa uspeli odločilno izboljšati gospodarski položaj rudnika in ostalih temeljnih organizacij Rudnikov svinca in topilnice Mežica. Položaj se je zaostriло celo do te mere, da posamezniki že razmišljajo o zapiranju rudnika. Po devetmesečnih rezultatih poslovanja grozi namreč izguba še nekaterim drugim temeljnim organizacijam Rudnikov in topilnice, kajti tržna gibanja so letos izrazito neugodna. Zaradi tega bo posameznim tozdom še kako primanjkovalo sredstev, tudi tistih, ki so jih v okviru medsebojne solidarnosti namenili za pokrivanje lanske izgube in tozdr Rudarski obrati in za nekatere ugodnosti, ki jih ta tozdr uživa v poslovanju med tozdr Rudnikov in topilnice. Te ugodnosti, kot so priznavanje višje cene svinčevih in cinkovih koncentratov, delnega pokrivanja stroškov za energijo in stroškov za skupne službe, oblikovanja sklada skupne porabe tozdr Rudarski obrati itd., so skupaj nanesele več, kakor so tozdr namenili sredstev za pokrivanje lanske izgube...

Nova, bogatejša rudišča so ključ do razcveta rudarjenja pod Peco

Struktura lanske izgube, ki je dosegla 58 milijonov din, nepokrita pa v končni fazi 23 milijonov, kaže, da je nastala iz dveh glavnih vzrokov: ker ruda, ki jo kopljejo sedaj, vsebuje premalo kovine in ker so naprave v tozdr Separacija povsem iztrošene (v odpadke gre prevelik odstotek kovine) ter zaradi tega — ker je rudnik dobil le dobro polovico sredstev, potrebnih za geološke raziskave ter je stroške

poravnal sam). Kar pa so dosežane geološke raziskave dokazale, je voda na mlin tistim, ki verjamejo v preporod rudarstva v Mežiški dolini. Rudne zaloge cenijo namreč na 14 milijonov ton (ali za vsaj 50-letno izkoriščanje), lani pa so naleteli na rudo, bogato s kovino. Treba je torej vlagati v raziskave in vložiti sredstva v izkoriščanje novo odkritih bogatih rudišč ter separacijo rudnine. V dejavnost torej, v katero v rudniku vse od vojne pa do leta 1978 skorajda niso vlagali sredstev in so zato tudi zabredli v težave.

Osnovni pogoji za nadaljnje izkoriščanje rude so torej dani: rude je dovolj, je tudi bogatejša, kakor dosedaj izkoriščana rudišča. Treba se je le odločiti, ali želimo imeti rudnik svinca in cinka, ali pa želimo rudo predvsem rentabilno izkoriščati. Najbrže za dolga desetletja zagotovljeni domači surovinski vir, pa čeprav pokriva le dobro četrtino potreb topilnice v Mežici, ni nepomemben, zlasti še, če zadevo ocenjujemo z vidika vse večjega surovinskega siromaštva našega planeta. Ob tem pa se bo vsekakor treba bolj temeljito in celovito dogovoriti o razdelitvi stroškov izkoriščanja domače svinčeve in cinkove rude: koliko naj bi prispevala rudba, kolikšen delež pa naj bi »nosil« kolektiv.

Kljub temu, da je bil v letu 1978 sprejet sanacijski program, ki je utemeljil pomoč družbe rudniku in smer razvoja rudnika, ta pomoč doslej ni bila v celoti uresničena. Prav tako pa lahko (argumentirano) trdimo, da tudi delavci v Rudnikih svinca in topilnici Mežica niso storili prav vsega, kar bi morali in mogli, da bi se položaj tozdr Rudniški obrati in tozdr Separacija gospodarsko izboljšal. Če hočemo torej imeti svoj rudnik svinca in cinka (in srebra) — in menimo, da je prav, da ga obdržimo! — moramo potemtakem storiti vse, da bi nam bil v čimvečjo korist in v čimmanjše breme. Prav tu pa imata družba in kolektiv še precej rezerv.

Boris Rugelj

GOSPODARSKI KOMENTAR

Leto 1982 — leto izvoza

Odlök Zveznega izvršnega sveta o omejevanju uvoza je še vedno predmet žolčnih razprav v organizacijah združenega dela. Precej je takih, ki trdijo, da je prišlo do omejitve v najbolj nepravem času, da imajo zastarelo opremo in da brez modernizacije proizvodnje in posodobitve tehnoloških postopkov ne bodo uspeli potegniti daljšega konca v konkurenčnem boju z zahodnoevropskimi partnerji.

V rudniku Velenje so na primer ostali brez nujno potrebnih rezervnih delov za stroje za izkop premoga, pa tudi oprema na okopih je izrabljena. Posledica tega je, da je dnevni izkop premoga manjši za okoli 1500 ton premoga in da obstaja nevarnost, da bo prišlo do resnih motenj v oskrbi s premogom za elektrarne in za široko porabo. Podobnih primerov, ki opozarjajo na potrebo po selektivnem omejevanju uvoza in ki lahko imajo še bolj usodne posledice za naše odnose s tujino je seveda še več. Koordinacijski odbor, ki ga je imenoval republiški izvršni svet, nedvomno upošteva različno težo in ekonomsko logiko pri razreševanju najbolj kritičnih primerov, saj bo tudi o težavah v omenjenem kolektivu razpravljali prihodnje dni. Za-

pletentost zahtevnega dela odbora pa je v tem, da ima SR Slovenija glede na projekcijo plačilno bilančnega in devizno bilančnega položaja minimalne uvozne možnosti, zelje delovnih organizacij pa so precej večje. Prihaja celo do očitkov, češ da odbor dela po formuli »zveze in poznanstva«, čeprav je popolnoma jasno, da gre za kolektivno odločanje in za uresničevanje splošno sprejete politične opredelitve: minil je čas, ko smo porabili več, kot smo ustvarili, začena se obdobje resnega dela in resničnega prizadevanja vseh, da bi odplačali precejšnje dolgove in da bi v tekočem srednjeročnem obdobju v menjavi s tujino dosegli uravnoteženo zunanjetrgovinsko bilanco!

Koordinacijski odbor sproti spremlja zunanjetrgovinska gibanja, ki so zaradi uvoznih omejitev nekoliko manj ugodna, kot je bilo predvideno tudi pri izvozu usmerjenih delovnih organizacijah.

Zato je posvetil posebno pozornost analizi zbranih podatkov in ugotovil, da gre v naši republiki za določene specifične značilnosti (dodelavni posli) in da bi moral odlök ZIS veljati tudi za storitve, ne pa le za

blago. Spodbude za tako usmeritev so že in zato lahko pričakujemo, da se bodo uvozne možnosti vendarle nekoliko izboljšale. Za vsako temeljno organizacijo pač velja, da bo lahko več uvozila, če bo rasel njen izvoz in da je potrebno takoj pristopiti k načrtovanju uvožno-izvozne bilance za prihodnje leto, da bi v SR Sloveniji v doglednem času dosegli zunanjetrgovinski presežek. To v zaostrenih notranje-gospodarskih in mednarodnih ekonomskih razmerah brez dvoma ne bo lahko doseči. Bistveno je, da se v sleherni delovni organizaciji zavedajo, da je leto 1982 — leto izvoza in da je naša prihodnja v doslednem ravnanju v tej smeri.

Bržčas vse organizacije ne bodo mogle v enaki meri povečati izvoza. Pričakujemo pa, da bodo izvoz povečali zlasti tam, kjer najmanj izvažajo na konvertibilno tržišče. Verjetno ni treba posebej poudarjati, naj bi izvažali zlasti končne izdelke — ne pa surovine — in da se devizni prilivi v nobenem primeru ne smejo zmanjševati. To velja za vse gospodarske organizacije, ki morajo pri načrtovanju razvoja za prihodnje leto določiti lastni izvozni minimum in ga v odnosih s tujino tudi za vsako ceno doseči. Seveda ne na lastno pest, ampak s pomočjo sočasnega planiranja temeljnih in delovnih organizacij v soddih, ki lahko z odgovornim načrtovanjem odlično pripomorejo k usklajevanju republiške uvožno-izvozne bilance. Tudi tako, da se bodo proizvajalci končnih izdelkov povezali s predelovalci surovin na dohodkovnih osnovah in z devizno soudeležbo.

Emil Lah

Kakšni so resnični dolgoročni učinki uresničevanja družbeno dogovorjene politike zaposlovanja (3.)

Smotrno zaposlovanje — produktivna zaposlenost

Piše: Edo Gaspari

Čeprav so viri podatkov in sistemi evidenc na področju kadrov sila skromni, po drugi strani pa nepovezani in zastareli, bi bilo vendarle mogoče uresničevanje kadrovske politike in politike zaposlovanja spremljati še z drugih vidikov. Vendar bi tudi te ocene (uresničevanje minimalnih standardov za življenjske in kulturne razmere delavcev pri novem zaposlovanju v določenem pogledu tudi uresničevanje štipendijske politike) potrjevale ugotovitev, da kadrovska politika v združenem delu ni razvita in da v vseh dosedanjih družbenoekonomskih planih organizacij združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti še ni uveljavljena kot bistvena sestavina družbenoekonomskih odnosov. Nerazvitost družbenoekonomskih odnosov na področju zaposlovanja pa je eden bistvenih vzrokov, da se v republiških planskih, družbenih in družbenopolitičnih dokumentih opredeljene razvojne usmeritve in dogovorjeni kadrovski planski cilji ne uresničujejo in da se v neposredni praksi v temeljnih organizacijah in v občinah urejajo vprašanja po svoje in kakor kažejo podatki zelo kratkoročno in konservativno. Sedanja zaposlitvena praksa pa nikakor ni v korist stabilizacijskim prizadevanjem, saj brez strokovno bolj izobraženih delavcev, boljšega izkoriščanja delovnega časa in delovnih sredstev ter uveljavljanja drugih elementov umnejšega gospodarjenja, ni mogoče povečevati individualne in družbene produktivnosti dela, kar je temelj za stabilnejše pridobivanje in povečevanje dohodka. Sedanja zaposlitvena praksa pa je tudi v neposrednem nasprotju z družbenimi usmeritvami na področju reforme izobraževanja, katerih osnovna težnja je dvigniti izobrazbeno raven prebivalstva in usposobiti mladino in odrasle za strokovno in kreativno delo.

Zato kaže na začetku novega srednjeročnega obdobja posvetiti vprašanjem kadrov, izobraževanja in zaposlovanja mladine in delavcev še mnogo več pozornosti kot doslej. V temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih se je potrebno odločno spoprijeti z objektivnimi in subjektivnimi ovirami, ki zadr-

žujejo razvoj družbenoekonomskih odnosov in samoupravljanja na kadrovskega področju. Brez znatnega napredka in poglobljanja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na tem področju kadri in njihov vsestranski razvoj ne bodo postali temeljna sestavina planov organizacij združenega dela in občin, kakor to sicer ureja zakon o sistemu družbenega planiranja, marveč bodo kadrovske načrti še vnaprej le dokumentacijska priloga raznim investicijskim elaboratom.

V sedanjem družbenoekonomskem trenutku je razvoj teh družbenoekonomskih odnosov v organizacijah združenega dela in med njimi nujen tudi zato, ker se najbrž ne bo več potrebno dogovarjati in sprejemati posebnih ukrepov za omejevanje ali zmanjševanje zaposlovanja, temveč bo nasprotno potrebno sprejemati ukrepe in prevzemanje obveznosti za ustvarjanje pogojev za novo produktivno zaposlovanje, zaposlovanje pripravnikov, štipendistov, invalidov in drugih.

Zaostajanje pri uresničevanju družbeno dogovorjene kadrovske politike in družbenoekonomsko stanje na začetku planskega obdobja 1981—1985 pa zahtevata, da se kritično oceni tudi samoupravna organiziranost delavcev na področju kadrovske politike. Trije republiški družbeni dogovori in ustrezni občinski samoupravni sporazumi (o kadrovske politiki, o štipendijski politiki in o minimalnih standardih pri zaposlovanju delavcev) na tokove zaposlovanja in na mobiliziranje subjektov v temeljnih samoupravnih okoljih niso dovolj opazno vplivali.

Na zaključku še ta ugotovitev. V preteklem obdobju smo opazno zaostajali za planskimi cilji tudi pri razvoju kadrovskega strokovnega dela v organizacijah združenega dela in pri razvoju znanosti — kadrologije. Brez razvoja stroke in racionalno, vendar kvalitetno organiziranega strokovnega dela v združenem delu pa ne moremo pričakovati večje razvitosti samoupravnih odnosov in uveljavljanja ustavne vloge delavca — samoupravljalca pri oblikovanju in izvajanju kadrovske politike. (Konec)

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Škoda zaradi napačne informacije

Zaradi napačne informacije, ki jo je delavka dobila pri delavcu delovne skupnosti, ki opravlja strokovna in administrativna dela za skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je odpovedala delovno razmerje v prepričanju, da ji bo priznana pravica do družinske pokojnine. V postopku se je ugotovilo, da ji taka pravica ne gre in tako je delavka ostala brez pokojnine in tudi brez zaposlitve.

Delavka je zahtevala odškodnino od skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in sicer za škodo, ki jo je utrpela zaradi napačne informacije. Delavka delovne skupnosti ni dala

ustreznega pravnega pouka in je zgolj zaradi malomarnosti povzročila, da je delavka sklenila sporazum o prenehanju delovnega razmerja.

Sodišče prve stopnje je ugodilo zahtevku predlagateljice in skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja naložilo plačilo odškodnine. V svoji odločbi je poudarilo, da skupnost odgovarja za škodo, ki jo delavec povzroči tretji osebi.

Pritožbeno sodišče je ugodilo pritožbi udeležene skupnosti in tako odločitev razveljavilo, saj bi moralo sodišče v postopek pritegniti delovno skupnost strokovne službe skupnosti, ki kot družbeno-pravna oseba opravlja strokovne in administrativne na-

loge za skupnost. Ta delovna skupnost je odgovorna za strokovnost dela svojih delavcev in seveda tudi za škodo, ki jo delavci povzročijo s svojim delom tretjim osebam — v konkretnem primeru zavarovanki. Za škodo, ki jo povzroči delavec delovni skupnosti, ne more odgovarjati samoupravna interesna skupnost, ki je zaupala opravljanje strokovnega in administrativnega dela delavcem delovne skupnosti na podlagi sporazuma o svobodni menjavi dela. Zavarovanka bo torej morala zahtevati odškodnino od delovne skupnosti strokovne službe, ne pa od samoupravne interesne skupnosti.

I. Ž.

O krivdi in krivcih za polomijo

Podatki o letošnjem vpisu odraslih v oddelke srednjega usmerjenega izobraževanja res še niso dokončni, vendar na izobraževalni skupnosti Slovenije menijo, da ne bodo bistveno drugačni niti potem, ko bodo tudi delavske univerze zaključile z vpisovanjem. Kažejo na pravo polomijo, in o krivdi in krivcih zanjo si bomo morali temeljito izprašati vest.

Letos je bilo na voljo 9.181 vpisnih mest v oddelkih za odrasle, poleg 31.000 vpisnih mest za mladino. Za tolikšen obseg izobraževanja odraslih so se opredelile posebne izobraževalne skupnosti. In če je vpisovanje mladine potekalo še dokaj načrtovano, ker smo za to vendarle marsikaj storili, pa je vpisovanje odraslih na srednjih šolah, vključno z delavskimi univerzami, prava polomija, saj je bilo do 15. septembra vpisanih le 1.607 odraslih.

Niti en sam odrasel se ni vpisal na naslednje usmeritve: rudarstvo in geologija (zanje je bilo na razpolago 120 vpisnih mest), kemija, farmacija, gumarstvo in nekovine (420 vpisnih mest), usnjarstvo (za odrasle 120 mest), tekstil (390 mest), pedagoške usmeritve (240 mest), tisk in papir (za odrasle 60 vpisnih mest); na agroživilstvo se je vpisalo le 67 odraslih (zanje 300 mest), 553 odraslih se je vpisalo na usmeritve kovinsko predelovalne industrije (2.406 mest), 49 se jih je vpisalo na elektro usmeritve (za odrasle 540 mest), 29 odraslih se je vpisalo na gradbeništvo (razpisanih 655 mest), 21 se jih je vpisalo na lesarstvo (180 razpisanih mest), 473 odraslih se je vpisalo na promet in zveze (razpisanih 1200 mest), 18 se jih je vpisalo na gostinstvo in turizem (razpisanih 690 mest), 3 odrasli so se vpisali na zdravstveno varstvo (150 mest) in 60 se jih je vpisalo na družboslovje (za odrasle razpisanih 360 mest).

Ob tako nezadovoljivem vpisu odraslih v letošnje prve letnike srednjega usmerjenega izobraževanja si bomo morali samoupravljavci v različnih okoljih odgovoriti na nekaj vprašanj. Leto nazaj smo trdili, da se odrasli izobražujejo pretežno v svojem lastnem interesu; zdaj imamo zakon o usmerjenem izobraževanju, ki zavezuje organizacije združenega dela, da obvezno vsaj enkrat letno objavijo interne razpise o kadrovskih potrebah, da bi bili zaposleni bolj usmerjeni za svoje izobraževanje ob delu ali iz dela. Koliko je bilo teh razpisov letos, tega nihče ne ve povedati, pa bi morale nad tem imeti pregled posebne izobraževalne skupnosti. Kako si je mogoče razlagati, da so delegati uporabnikov v PIS glasovali za toliko in toliko oddelkov za odrasle, verjetno na osnovi »doma ocenjenih potreb«, toda hkrati doma pri njih kadrovske službe in samoupravni organi očitno niso storili ničesar, niso prek obveznih internih razpisov seznanili svojih delavcev s kadrovske in izobraževalnimi potrebami. Odgovoriti si bo tudi treba na vprašanje, ali nam vpisovanje v oddelke za odrasle ni zavrnilo tudi nered okolišnin, saj še zdaj nimamo enotnih normativov, na osnovi katerih naj bi PIS potrjevale posamezne šolnine. In vprašajmo se, kdo je sploh letos storil kakršenkoli konkreten korak v prid uveljavljanja izobraževanja ob delu, kaj so storile medobčinske zbornice, kaj posebne izobraževalne skupnosti, kaj njihove enote, kaj kadrovske službe, kaj tisti neposredni organizatorji proizvodnje, ki najbolj poznajo sposobnosti mladih delavcev za nadaljnje izobraževanje.

Seveda bi se tudi sindikati morali vprašati, ali so, kje in kdo, opravili naloge iz akcijskega programa v zvezi z uresničevanjem usmerjenega izobraževanja. Če bi sindikati bili kaj akcijski, to pa pomeni politično operativni in tvorni, verjetno take polomije ne bi doživeli, kot smo jo z letošnjim vpisom odraslih v srednje šole.

S. G.

V Iskri, delovni organizaciji IEZE, so se pripravili na proizvodno delo v usmerjenem izobraževanju

Dela se je lotil strokovni tim

Usmerjeno izobraževanje je na srednjih šolah že steklo. Marsikje pa se še ubadajo z vprašanjem proizvodnega dela učencev, ki ga bo treba opraviti v organizacijah združenega dela. V Iskri, delovni organizaciji IEZE, je ta vprašanja razrešil delovni strokovni tim, ki ga je vodila kadrovska služba.

Pri pripravi programa in še bolj pri pripravi praktične izvedbe programa so sodelovali: kadrovska služba, referent za izobraževanje, psiholog, tehnolog (iz tozda), inženir varstva pri delu in organizatorji.

Delo vsekakor ni bilo lahko, saj je bilo treba urediti vprašanja proizvodnega dela v enajstih tozdih, ki pa so raztreseni po Ljubljani in Dolenjski. V začetku je bilo precej težav, saj v nobenem tozdu ni idealnih pogojev za izobraževanje ob proizvodnem delu. Delovni tim pa je vztrajal in tako so določili, da bodo pomembno vzgojno-izobraževalno funkcijo proizvodnega dela opravljali učenci v mokrnoških Elektrolitih, žužem-berških Keramičnih kondenzatorjih, v Kostanjevici, Šentjerne-

ju, Trbovljah in v ljubljanskih tozdih te delovne organizacije: v Orodjarni, Specialnih elementih in v Feritih.

Najbrž je tudi zanimivo, da so republiške izobraževalne organe spomnili, da je treba najprej določiti, katero delovno prakso bodo učenci opravljali v kateri tovarni, nato je šele mogoče določiti mentorje izobraževanja. Izobraževalni organi so namreč zahtevali, naj določijo mentorje že prej, to pa ne bi imelo smisla, dokler ne bi vedeli, kaj bodo ti mentorji poučevali.

V delovnem timu, ki se je ukvarjal z vprašanji proizvodne prakse, so imeli zelo resno nalogo tehnologi iz tozdov, ki so pri določanju programa praktičnega dela radi priskočili na pomoč. Tako so pomagali narediti razvid del in nalog, ki naj bi jih za uredništevce podrobnih programov opravili učenci. Načrt so zelo pohvalili tudi mentorji proizvodnega dela nekaterih ljubljanskih srednjih šol. Druga važna naloga pa je bila določitev mentorjev (izvajalcev) proizvodnega dela. Poiskali so kandidate in v kratkem bodo ti kot

mentorji tudi službeno imenovani. Poslali jih bodo tudi na seminar s področja psihologije in pedagogike. Inštruktorji so seveda strokovno usposobljeni s kvalifikacijami za svoje delo. Vsak inštruktor bo prevzel odgovornost za 2 do 5 učencev. Proizvodno delo bodo začeli februarja 1982, kot predvidevajo programi usmerjenega izobraževanja. Proizvodno delo bo trajalo v 14-dnevnih izmenah vse do konca šolskega leta.

Poleg tega pa morajo po programu in predpisih v tozdih zagotoviti za učence: varnost pri delu s potrebnimi sredstvi, orodje, delovne pripomočke in seveda predmete dela. Učenci bodo za opravljeno delo prejeli ustrezno nagrado, po učinku seveda, in topel obrok.

Po vseh dogovorih ostaja še odprto vprašanje prevoza na proizvodno delo oziroma plačila in zdravstvenega zavarovanja v primeru nesreče pri delu.

Prav zdaj pa pripravljajo tudi potrebne samoupravne akte oziroma prilagajajo obstoječe nagajevanje učencev in inštruk-

torjev, obravnavajo akt o medsebojnih pravicah in obveznostih pri izvrševanju vzgojno izobraževalnih programov in kako pripraviti vsakoletne pogodbe med delovno organizacijo in šolami.

Tako so v Iskri IEZE med prvimi v Sloveniji pripravili metodologijo praktične izvedbe proizvodnega dela in bodo tako februarja pripravljali za sodelovanje v učnem programu usmerjenega izobraževanja.

Franc Kotar

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE (42)

Slovenščina in tozd Elektro Ljubljana-mesto

Kar s treh strani smo dobili tiskovine, ki jih uporabljamo in razpošilja zgoraj imenovana temeljna organizacija. Vsi pošiljavci nas opozarjajo na bolj ali manj nevsledne jezikovne pomanjkljivosti poslanih besedil.

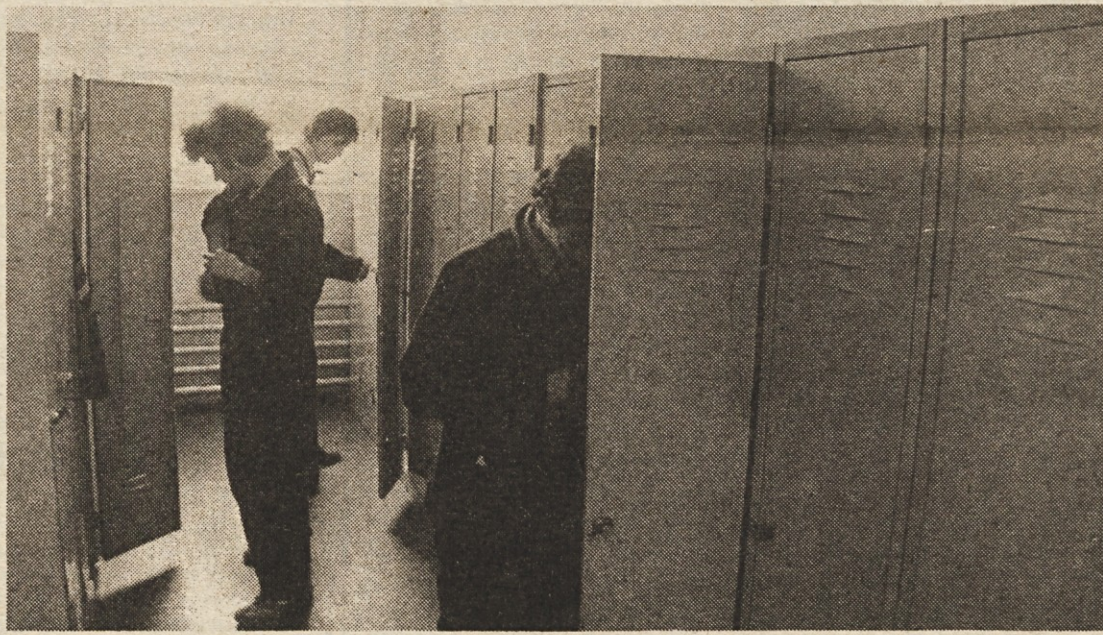
Listni koledarček te organizacije za leto 1981 ima le malo besedila, pa kar več napak, med njimi tudi »energijo varčujemo« namesto z **energijo varčujemo**. Nekaj napak je očitno zakrivila tiskarna, a naročnik se ni nič potrudil, da bi mu natisnili pravilno besedilo.

Opomin, ki ga je ta tozd do nedavnega pošiljal strankam, se malo skrajšan glasi takole: »Danes niste poravnali po inkasantu predložen račun, ki je sestavni del tega opomina. V kolikor račun ne poravnate v 15 dneh vam bomo ustavili nadaljn o dobavo električne energije.«

Besedilo je zelo pomanjkljivo. Beseda »račun« je obakrat v napačnem sklonu, prav bi bilo **računa**; predložen je lahko od inkasanta, ne »po« njem; neslovenska je raba »v kolikor« namesto če; med besedama »dneh« in »vam« bi bila nujna vejica, namesto »nadaljno« bi bilo prav **nadaljnjo**, sicer pa je beseda tu odveč.

Podobno pomanjkljivo je tretje besedilo, ki ga je organizacija ob spremembi plačevanja naslovlila na »Cenjenega uporabnika el. energije«. Že nagovor ni dober, saj gre tu za **porabnika** ali, še bolje, **odjemalca**. Naj omenimo samo nekaj jezikovnih ohlapnosti iz pisma: »V primeru, da boste« namesto **če boste**; »plačilo predstavlja«, namesto **plačilo je**; »primer obračuna« namesto **zglede obračuna**; »jakost glavne varovalke je 35 A, kateri ustreza obračunska moč« — nemogoča oziralna veza.

Vse troje zgovorno kaže, da pri Elektro Ljubljana mesto jeziku ne namenjajo dovolj skrbi. Da jim ne bomo naredili krivice, jih vabimo, naj nam pošljejo v presojo katero izmed svojih tiskovin, o kateri menijo, da je brez jezikovnih napak, pa bomo svoje mnenje spremenili in tudi objavili.

Še en dan dela v učni delavnici je za nami.

Priljubljena srbska pesnica je obiskala primorske knjižnice

Prisrčna srečanja z Desanko Maksimović

Njene pesmi v izvirniku ali prevodu bi zamažali na našem knjižnem trgu

Teden, ki ga je Desanka Maksimović preživela med našimi ljudmi (od 25. 9. do 2. 10.), je bil za pesnico nedvomno izredno naporen, toda vsak njen nastop je bil nadvse topel, bogat, tako da je vsak večer znova prevzela občinstvo, ki je pesnico vedno in povsod sprejelo z nenavadnim navdušenjem. V teh dneh so ljudje v vseh primorskih knjižnicah iskali vsaj eno knjigo naše gostje, da bi jo lahko zaprosili za posvetilo. Žal so večinoma ostali razočarani, ker na slovenskem knjižnem trgu ni najti nobene njene knjige, ne v izvirniku ne v slovenskem prevodu. Zadovoljiti so se morali z njenim avtogramom in seveda s pogovorom, ki je v glavnem povsod izpolnil izjemno doživljeno njeno poezijo. Prav ti literarni večeri so večini obiskovalcev odkrili marsikatero neznano plast pesničnega umetniškega ustvarjanja. V Sloveniji jo namreč poznamo predvsem kot mladinsko pisateljico, pa še kot

avtorico domoljubne poezije. Sedaj pa se je pred nami odgnila nenavadno široka paleta pesniških doživetij. Močan vtis so zapustili verzji o naravi, ki dobiva v tej izpovedi posebne razsežnosti, ko se ob detajlnih odkrivanju globoke resnice o življenju (npr. v pesmi **Pokošena trava**). Svoj-

stvena je njena mladostna erotična izpoved (pesem **Pismo**), posebno globok je njen humanizem, ki je neločljiv del tudi njene patriotske lirike (**Srbija je velika tajna**, **Žal mi je človeka**). In spet drugje smo v vedrih, skorajda razigranih verzih srečali njen smisel za vsakdanjo stvarnost, za vsakdanje življenje (**Potnik tretjega razreda**). Ob vsem tem je vsak poslušalec občudoval, da imamo Slovenci le en samcat, po obsegu dokaj skromen izbor njenih pesmi, ki je izšel pred nekaj desetletji.

Literarne večere je organizirala vsaka knjižnica po lastni presoji in po svojih močeh. V gorški knjižnici Franceta Bevka so priredili tudi izčrpano razstavo o delu pesnice, v Ajdovščini je Ivana Slamič pripravila pravo analizo ustvarjanja Desanke Maksimović. V knjižnici Cirila Kosmača so združili nastop pesnice Desanke Maksimović s srečanjem z Miro Alečković. V

Mestni knjižnici in čitalnici v Idriji se je literarni večer spletel s praznovanjem občinskega praznika. V Ilirski Bistrici se je srečala tudi v Ilirski Bistrici ter v Slovenskem dijaškem domu Simona Gregorčiča v Gorici. Vsem je med drugim pripovedovala o nastanku njene znamenite pesmi **Krvava bajka**, prisrčne pa so bile tudi njene mladinske pesmi. In še je pesnici preostalo nekaj časa, ki ga je izkoristila za pogovore z novinarji, za obisk nekaterih kulturnih spomenikov, za ogled knjižničnih zanimivosti v gorški knjižnici Franceta Bevka, za zapise v številne spominske knjige, napisala je tudi prispevek za glasilo dijakov Šolskega centra za blagovni promet. Celo zadnjo noč pred odhodom ji ni bilo žal počitka ter se je dlje časa zadržala z vrtojbenski pevci, ki so ji prišli zapest podoknico v slovo in kot skromno nagrado za številne nepozabne nastope.

Ob vsem tem pa je Desanka Maksimović našla še dovolj časa, da je obiskala tudi nekatere šole,

ki npr. osnovno šolo Ivana Roba v Šempetru, Šolski center za blagovni promet v Novi Gorici, z mladino se je srečala tudi v Ilirski Bistrici ter v Slovenskem dijaškem domu Simona Gregorčiča v Gorici.

Vsem je med drugim pripovedovala o nastanku njene znamenite pesmi **Krvava bajka**, prisrčne pa so bile tudi njene mladinske pesmi. In še je pesnici preostalo nekaj časa, ki ga je izkoristila za pogovore z novinarji, za obisk nekaterih kulturnih spomenikov, za ogled knjižničnih zanimivosti v gorški knjižnici Franceta Bevka, za zapise v številne spominske knjige, napisala je tudi prispevek za glasilo dijakov Šolskega centra za blagovni promet. Celo zadnjo noč pred odhodom ji ni bilo žal počitka ter se je dlje časa zadržala z vrtojbenski pevci, ki so ji prišli zapest podoknico v slovo in kot skromno nagrado za številne nepozabne nastope.

Z. J.

Nova spodbuda za razvoj rekreacije

Iščemo najboljšo krajevno skupnost v športni rekreaciji

Kmalu začetek akcije tudi pri nas — Lepi dosežki v Srbiji in na Hrvaškem

Te dni se končujejo priprave na akcijo »Iščemo najboljšo krajevno skupnost v športni rekreaciji«. Akcijski odbor je s pomočjo strokovnjakov pripravil anketni vprašalnik, na katerega naj bi odgovorile vse krajevne skupnosti v Sloveniji. Tako bi namreč dobili vsaj približno sliko, kakšno je stanje po krajevnih skupnostih. Podatki so nujno potrebni, da bi lahko ob letu znova pregledali stanje in ugotovili napredek.

Akcija je namreč zamišljena kot nekakšno tekmovanje, čeprav ji merjenje med KS ni glavni namen. Glavni namen je vendarle poživitev športnorekreativnega dela v krajevnih skupnostih, drugače rečeno — uresničevanje nekolikokrat povedanih in napisanih stališč o razvoju slovenske telesne kulture. Zato je akcija pravzaprav podaljšana roka številnih najpomembnejših dokumentov o telesni kulturi.

Programske naloge akcije »Iščemo najboljšo krajevno skupnost v športni rekreaciji« so naslednje:

- povečanje števila aktivnih udeležencev v športni rekreaciji,
- uvajanje novih, sodobnih oblik in vsebine športne rekreacije,
- snovanje smotne organizacijske zgradbe,
- ustvarjanje čimboljših kadrovskih možnosti za športno rekreacijo,
- ustvarjanje materialnih možnosti za razvoj športne rekreacije v KS,
- razvijanje propagande za športno rekreacijo.

Pozno spomladi so bili po različnih predelih Slovenije (pone-

kod bolj, ponekod manj obiskani oziroma uspeli) regijski posveti o akciji. Vsi telesnokulturni delavci so akcijo prav zaradi njenega namena: poživiti rekreacijo v KS, odločno podprli. Zavzeli so se tudi za čimširše in čimbolj dejavno sodelovanje ter podporo vseh družbenopolitičnih organizacij (posebno SZDL, sindikat, mladina pa tudi ZK). Ob odborih za akcijo, ki bodo ustanovljeni pri občinskih zvezah telesnokulturnih organizacij, pa bodo društva Partizan izvajalci akcije v praksi. To je za našo celotno organizacijo društev Partizan izziv, da si znova pridobi ugled in da se znova uveljavi v slovenski telesni kulturi — zdaj kot najmočnejši nosilec dela na področju športne rekreacije.

Na posvetih so udeleženci opozarjali na številne probleme, ki se bodo pri ocenjevanju izredno drastično pokazali. Ločiti bo treba KS v mestih od primestnih ali celo popolnoma vaških! Ali bo mogoče različne KS zares ocenjevati objektivno glede na različne možnosti in okoliščine, v katerih že delujejo?

Postavili so vprašanje, kako oceniti KS, katere kraji se rekreirajo drugače ali KS, ki ima slučajno dobre možnosti in se v njej opravlja dejavnost tudi za druge?! Tudi glede starostne in poklicne strukture se KS razlikujejo med seboj. Delegati so posebej poudarjali, da bo treba znova pridobiti za delo številne amaterske kadre, ki so iz različnih vzrokov nehali delovati, prav tako pa organizirati šolanje novih kadrov. Prav nič obrobna niso vprašanja, kako pridobiti ženske ali kmete; kako pridobiti za sodelovanje organizacije združenega dela, ki so prek svo-

jih rekreacijskih društev ali sindikalnega športa eden najmočnejših nosilcev športne rekreacije!

Po nekaterih drugih republikah poteka akcija »Iščemo najboljšo krajevno skupnost v športni rekreaciji« že leto ali dve. Pod vodstvom društev Partizan in Partizana Jugoslavije dosega go neverjetne rezultate. Po krajevnih skupnostih, kjer prej ni nihče skrbel za športno rekreacijo, ustanavljajo društva Partizan; čeprav nimajo športnih objektov, delajo izredno zavzeto, s prostovoljnim delom gradijo igrišča, se srečujejo s soslednjimi KS, razvijajo družabnost, skratka — akcija je dosegla svoj namen: poživila je delo na področju športne rekreacije tudi v tistih okoljih, kjer prej skrbi za tovrstno dejavnost ni bilo.

Pri nas so razmere večidel drugačne. Dejavnosti je precej in je razdeljena med številne organizacije. Ljudje sodelujejo v društvih Partizan, v posebnih rekreacijskih društvih, v planinskih društvih, v sindikalnih organizacijah, v delavskih društvih, izredno veliko pa jih je v športni rekreaciji dejavnih iz notranjega prepričanja, ne da bi bili kjerkoli formalno vključeni v društva.

Vse to so vprašanja, ki so v teh dneh tako pred akcijskimi odbori v republikah in občinah kot pred KS in društvi Partizan, ki so nosilci akcije. Čas prvih obračunov se bliža! Prvi februar je predviden za rešitev po krajevnih skupnostih, 1. marec za pretes položaja po občinah, dan mladosti pa za tehtanje rezultatov po republikah in pokrajinah.

Stane Urek

Ob rob posvetu o športni rekreaciji delavcev v Novem mestu

Bolj konkretno, bolj odgovorno

Na pobudo in v organizaciji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je bil minuli teden v prostorih Tovarne zdravil Krka v Novem mestu posvet o športni rekreaciji. Sestanek je bil del priprav na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije o vlogi in nalogah sindikatov na področju socialne politike in socialne varnosti.

Na posvetu so predstavniki slovenskih sindikatov, novomeške Krke in najpomembnejših telesnokulturnih forumov in organizacij v naši republici temeljito analizirali aktualna vprašanja v razvoju množičnega športa pri nas in podčrtali nekatere žgoče probleme, na katere naj bi odgovorila bližnja konferenca Zveze sindikatov Slovenije.

Zanimivo in značilno je, da so mnogi razpravljalci, podobno kot na drugih področjih, opozorili na vprašanje odgovornosti in uresničevanje sprejetih sklepov oziroma obveznosti. Nemalokrat so se dotaknili tudi samoupravne organiziranosti in delegatskega sistema, s katerim na telesnokulturnem področju ne moremo biti zadovoljni. Delegati slabo prenašajo potrebe, želje in zahteve delovnih ljudi, zato se sicer formalno v redu sprejete odločitve prepogosto razhajajo s tistim, kar hočemo in potrebujemo.

Večina planov mimo organizacij združenega dela

»Sindikati posvečamo področju oddiha in športne rekreacije delovnih ljudi velik pomen, toda s številom ozi-

roma odstotkom aktivnih udeležencev še nismo zadovoljni.« je na posvetu dejal Vlado Žorž, strokovni sodelavec slovenskih sindikatov. »V praksi se namreč vse premalo zavedamo, da gre v našem primeru za dejavnost posebnega družbenega pomena. Zato organizacije združenega dela v premnogi primerih v svojih planih niti ne omenjajo telesnokulturne dejavnosti, kaj šele, da bi ustrezno načrtovale uresničevanje potreb delovnih ljudi na področju športa in rekreacije. Na tečaju v Poreču smo povprašali 78 predstavnikov delovnih kolektivov, če plani njihovih organizacij združenega dela govore tudi o telesni kulturi. Pritrdilno so odgovorili le trije.«

Problem, ki mnoge močno žuli, je, kot so poudarili na posvetu v Novem mestu, pereče pomanjkanje strokovnih kadrov. Teh ni dovolj. Še mnogi tisti, ki so se izšolali za organizacijo rekreacije, so se porazgubili in preusmerili v druge dejavnosti. V zadnjih letih smo v Sloveniji izšli blizu 1000 amaterskih organizatorjev rekreacije, toda danes le še vsak drugi deluje na tem področju. Kaj to pomeni? Nedvomno med drugim tudi to, da smo bili pri kadrovanju premalo izbirični. Ob tem pa zelo verjetno tudi velja ugotovitev, da odnos družbe do organizacije prostega časa še ni na tisti ravni, kot bi si želeli.

Konferenca naj bi odgovorila na več vprašanj

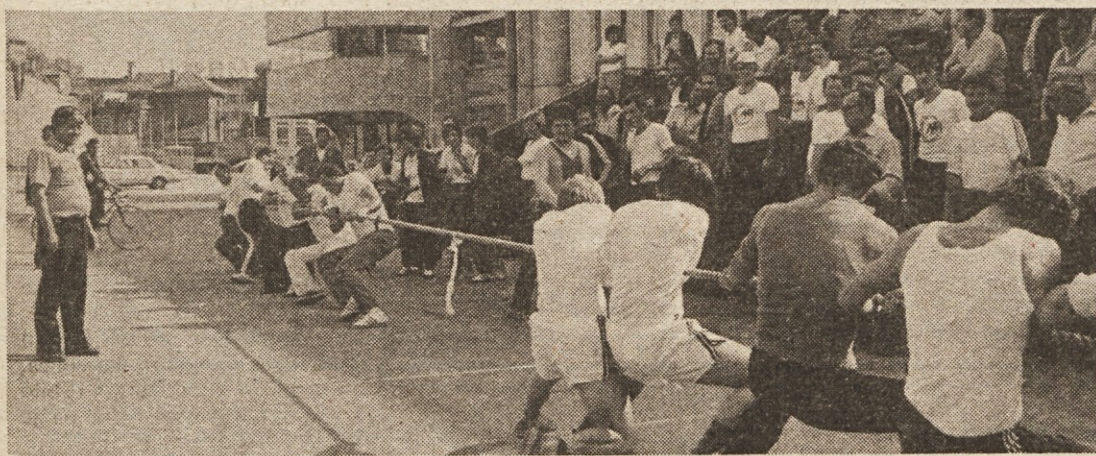
»Glede na to, da je sindikat najbližja organizacija delovnim

ljudem, bi morali na bližnji konferenci natančneje opredeliti odgovornost in se bolj konkretno dogovoriti, kako in v katero smer na področju rekreacije v prihodnje,« so na sestanku v Novem mestu dejali mnogi razpravljalci. »Kakšen naj bo odnos sindikalne organizacije do organiziranega aktivnega oddiha? Kako naj bi se v prihodnje povezovali delovni kolektivi s telesnokulturnimi organizacijami, saj vemo, da je dosedanje sodelovanje na tem področju nezadovoljivo? Kako zagotoviti materialno podporo? Morda tudi s pomočjo sindikalne članarine? Katere dejavnosti v prihodnje bolj podpreti, katere manj? V kaj je vredno vlagati in v kaj ne? Kako v prihodnje s sindikalnimi športnimi igrami na ravni občine, republike, kako s panožnimi športnimi srečanji...?«

Takih in podobnih vprašanj, katerih skupni imenovalec je med drugim tudi naša nepovezanost in po svoje neodgovoren oziroma mačehovski odnos do področja, smo slišali v Novem mestu še veliko. Razpravljalci so se namreč brez izjeme zavzeli, da bi delali bolj z roko v roki, bolj povezani. Vse preveč je primerov, da imamo v občini nešteto komisij za množično telesnokulturno dejavnost, ki pa druga za drugo komaj vedo, o kakršnemkoli sodelovanju pa ni ne duha ne sluha. Seveda, so menili na posvetu, v prihodnje tako ne bo šlo več. Še posebno, če želimo vsak dinar dobro izkoristiti, če hočemo, da bo postala rekreacija sestavni del vsakdanjega življenja slehernega delovnega človeka.

In nedvomno je, da lahko sindikati v marsičem k temu pripomorejo. Zato pa bodo morali konkretno opredeliti svoj odnos do telesnokulturne dejavnosti v organizacijah združenega dela in povedati tudi svoje odgovornosti za uresničevanje zastavljenih nalog. Od današnje prakse, ko nihče za ničesar ne odgovorja, se moramo končno posloviti. Tudi na področju organiziranja športne rekreacije.

Andrej Ulaga

»TRIM — MERX 81«

V lepem sončnem vremenu so se pred halo Golovec zbrali delavci sestavljene organizacije MERX Celje na prvih športno rekreacijskih igrah »TRIM-MERX 81«. V pravi manifestaciji množičnosti, iger se je udeležilo več kot 650 delavcev iz štirinajstih delovnih organizacij, so vsi udeleženci upoštevali znano načelo, da niso pomembni rezultati, ampak množičnost, medse-

bojno spoznavanje, razvijanje tovarištva in dobrih medsebojnih odnosov.

Tekmovanje se je odvijalo v naslednjih disciplinah: moški — plavanje, kegljanje, streljanje, tek 1500m, šah, mali nogomet, namizni tenis, vlečenje vrvi — in ženske — plavanje, kegljanje, streljanje, tek na 1200m, namizni tenis.

Ekipni zmagovalec letošnjih

športno rekreacijskih iger je delovna organizacija Blagovni center, na drugo mesto se je uvrstila delovna organizacija Potrošnik, na tretje pa Tkanina. Prvouvrščena delovna organizacija je prejela prehodni pokal od pokrovitelja Medobčinskega sindikalnega sveta, istočasno pa so vse tri zmagovalne delovne organizacije prejele manjše pokale v trajno last. Jana Pertinač

Športno srečanje zdravstvenih delavcev Pomurja in Železne županije

K boljšemu in globljemu sodelovanju med Pomurjem in Železno županijo v sosednji Madžarski so svoj delež prispevali tudi zdravstveni delavci Pomurja. Organizirali so prvo športno srečanje zdravstvenih delavcev Pomurja in Železne županije, ki naj bi postalo tradicionalno.

V prijetnem športnem in tovariškem vzdušju so potekali boji v petih ženskih in moških disciplinah, in sicer na igriščih srednješolskega centra, TVD Partizana in motela Čarda.

Rezultati:
Murska Sobota : Szombathely:

Moški: streljanje z zračno puško 482:355, namizni tenis 1:5, mali nogomet 3:4, šah 3:1, kegljanje 466:410.

Ženske: streljanje z zračno puško 281:238, namizni tenis 1:2, odbojka 3:1, pikado 353:447, kegljanje 296:228.

Oto Kuzmič

O športni vzgoji in delovnih navadah

Cvet odpade, sad pa ostane

Športni uspehi so v primerjavi s delovnimi kakor cvet v primerjavi s sadom; cvet odpade, sad pa ostane.

Vrednost športa, zlasti v mladosti, je v tem, da prispeva pomemben delež k oblikovanju celostne osebnosti. Posebnost športa pa je le v tem, da lahko privzgoji človeku poseben odnos do telesnega gibanja in tudi do premagovanja težav. Kdor se ne mara naprezati, se bo ustavil sredi poti in bo odnehal; kdor je športno vzgojen, bo delal, hodil, smučal do zastavljenega cilja in bo čutil za doščanje, ko bo naloga opravljena.

Vendar ne gre samo za zahtevnejše naloge. Športno vzgojen človek se sploh rad giblje — gibanje je zanj potreba in užitek, pa naj gre za pospravljanje stanovanja, delo na vrtu, proizvodno delo te ali one vrste ali pa za smučanje, igranje nogometa, košarke. Res je

sicer, da nima vsakdo takega odnosa do gibanja — nekateri na primer radi smučajo, nikoli pa nočejo prijeti za lopato, vendar se moramo zavedati, da je tak odnos napačen.

Gre za pozitiven odnos do dela, o katerem vemo, da je prvi pogoj za srečno življenje. Za odnos, ki rešuje pred dolgočasjem in pomanjkanjem.

Posebno tehtna je Marxova vizionarska misel o vzgoji prihodnosti, ki bo »za vse otroke določene starosti združila proizvodno delo z izobraževanjem in telovadbo, in to ne samo kot način, ki bo pospešil naraščanje družbene proizvodnje, ampak kot edini način za oblikovanje popolnih osebnosti.« Ob delu, duševnem in telesnem, ki ga opravlja človek z veseljem in vnemo, postaja iznajdljiv, natančen in vztrajen, pa tudi srečen.

Ko se v naših strokovnih sestavkih o telesni kulturi sklicujemo na znano dognanje,

da »delo razvija in ohranja organe«, ne mislimo samo na gimnastiko in šport, temveč na delo v najširšem pomenu besede. Delo krepi, delo vzgaja, povezuje ljudi in jih osrečuje. Športnikom, ki se pripravljajo na tekmovanja, ura dela ne škodi — nasprotno, lahko jim pomeni koristen prispevek v procesu treniranja. Dogaja se, da so ljudje vneti pri športnih treningih, da pa so doma leni in iščejo izgovore, ko je treba pomagati pri domačih opravkih. Dogaja se tudi, da športnik čaka na prevoz, ko gre k uri treniranja, čeprav je pot kratka in bi jo lahko opravil v obliki hoje ali teka. Gre za napačen odnos, za razlikovanje med gibanjem, ki ima naravo športa, in gibanjem, ki ima naravo dela. »Nisem len, rad se gibljem, rad hodim in delam«, to naj bi bila značilnost športno vzgojenega človeka.

Drago Ulaga

Ljudstvo je sodilo narodnim izdajalcem

Kdor se je veter, žanje vihar

V letu velikih jubilejev, ko praznujemo obletnico vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije proti okupatorju, se je potrebno spomniti tudi črne sence, ki je legla čez boj naprednih sil za svobodo in boljše življenje. Ne smemo pozabiti, da so bili tudi taki, ki jim teh idealov naprednih ljudskih množic ni bilo mar. Še več. Nastopili so neposredno proti tem idealom in proti volji ljudskih množic. Pod okriljem okupatorja, torej fašističnih osvajalcev, so nadaljevali svoje proti ljudsko delovanje. Postali so izdajalci lastnega nroda.

Kot pri vseh narodih in narodnostih Jugoslavije so se tudi med Slovenci našli ljudje, ki so iz strahu za svoje oblasti, izkoriščevalske razredne položaje izdali svoj narod in domovino. Med njimi so bili najvišji predstavniki predvojne politične življenja kot na primer bivši ban Natlačen, predstavniki cerkve, med njimi tudi najvišji cerkveni dostojanstvenik škof Rožman, predstavniki industrijskega in bančnega kapitala ter tudi predstavniki vojske. Kot najizrazitejši predstavnik zadnjih je vsekako general Rupnik.

Pravzaprav je bila pot njihove narodne izdaje logična posledica njihovega položaja v slovenski družbi, saj je bil njihov razredni interes v nasprotju z interesi ljudskih množic, to je z interesom po demokraciji, narodnosti in socialni svobodi in enakosti. To pa kaže na kratko pot do izdaje interesov naroda kot celote. Sicer pa je že Sperans-Edvard Kardelj leta 1938 zapisal, da od »reakcije, ki mora propasti, slovenski narod ne more pričakovati pomoči v svoji osvobodilni borbi«.

Pot vrhov slovenske buržoazije

Te dni mineva devetintrideset let od dogodka, ki ni niti toliko pomemben za zgodovino narodnoosvobodilnega gibanja, da bi ga bilo posebej vredno omenjati, pa vendar je zgovoren prikaz korenin in delovanja reakcio-

narnih krogov v slovenskem narodu in hkrati prikaz nasilja okupatorja nad Slovenci. Varnostnoobveščevalna služba je namreč izvršila smrtno obsodbo nad enim od stebrov sodelovanja z okupatorjem in stebrov narodne izdaje — nad bivšim banom Dravske banovine Natlačenom. V poročilu Varnostnoobveščevalne službe Osvobodilne fronte, ki ga je o tej justifikaciji objavil Slovenski poročevalec, so bili jasno zapisani zločini, ki jih je Natlačen storil proti svojemu narodu. Med drugim piše: »Ko so se okupatorji odločili, da zaplamte in podžgo v Sloveniji krvavo bratomorno in državljansko vojno ter pri tem uporabili belogardistične tolpe, je postal dr. Natlačen glava, duša in osrednja figura v organizaciji tega zločinskega podvzema bele garde proti osvobodilni borbi slovenskega naroda. (...)« Okupator se je za smrt svojega hlapca kruto maščeval. Italijani so ustrelili štiriindvajset zavednih Slovencev. Prav primer Natlačen tako najbolj zgovorno kaže, kakšna je bila pot vrhov slovenske buržoazije v narodno izdajo in po drugi strani, kakšno ceno je moral plačevati slovenski narod za zatiranje izdaje in kontrarevolucije.

V stari Jugoslaviji so vrhovi slovenske buržoazije v povezavi s srbsko in hrvaško zatirali ljudske množice in njihove narodnostne in socialne zahteve. Prav ti oblastniki, na čelu katerih je bil ban Natlačen, so bili tudi krivi za kapitulacijo vojske in države. Prav ban Natlačen je v proglasu Slovincem, ko kapitulacija še ni bila podpisana, pozval prebivalstvo, naj ohrani red in mir, »ki je pri nas tradicionalen«. Pa se je »tradicija«, ki so jo reaktorji želeli za vsako ceno, izjalovila. Začele so se priprave za upor in boj, ki je »tradicionalen« narod hlapcev vzdignil v narod junakov. Na to Natlačen in njemu podobni niso

računali. Zato je bila njihova pot od kapitulacije do sodelovanja z okupatorjem in izdaje narodnih interesov kratka. Znana je zahvala predstavnikov slovenske buržoazije Mussoliniju ob priključitvi Ljubljanske pokrajine k fašistični Italiji, ki jo je

podpisal prav Natlačen. Znana sta obisk in zahvala sosveta, v katerem so delovali najvidnejši predstavniki slovenskih buržoaznih političnih strank pri Mussoliniju pod vodstvom Natlačenca.

Vendar so bila to le dejanja sodelovanja z okupatorjem in izdaja narodnih interesov, za katere se je ljudstvo borilo z orožjem v rokah. Naslednji korak sodelovanja z okupatorjem pa je bil odkrit nastop vojaških formacij reakcionarnih krogov in to pod okriljem okupatorja in z njegovo pomočjo. Tako je reakcija želela zbiti slovenskemu narodu orožje iz rok. S tem pa se je povsem razgalila pred slovenskim narodom in vsemi naprednimi silami v svetu. Povsem jasno je bilo njeno delovanje proti interesom ljudskih množic in vsega naroda. To pa je pomenilo, da je zaradi tega morala propasti, kot je zapisal Sperans-Kardelj.

Slovenska buržoazija je za ohranitev svojih položajev, ki so temeljili na izkoriščanju delovnega ljudstva in narodnostnem zatiranju, poskušala storiti vse. Skušala je »sedeti na dveh stolih«. Medtem ko so nekateri delovali v emigrantski vladi v Londonu, ki je bila pod okriljem zaveznikov, pa so drugi odkrito sodelovali z okupatorjem, torej z istimi sovražniki, proti katerim so se borili tudi zavezniki. Na koncu se ta igra ni obnesla, morala se je končati s porazom.

Pot svojega popolnega preloma pa je slovenska izdajalska protiljudska reakcija začela takrat, ko se je po kapitulaciji Italije povezala z nemškimi okupatorjem. Ta jo je tako vpregel v svoj vojni zločinski stroj, da jo je popolnoma podredil.

Razkrinkati in uničiti izdajalce

Boj ljudskih množic proti izdajalski reakciji je bil zato težak in neizpros. Slovenski narod se je že od vsega začetka boril in razkrinkaval izdajalce in sodelovce okupatorja. Že avgusta 1941 je bila osnovana obveščevalna in varnostna služba Osvobodilne fronte, ki se je neizprosno bojevala proti vsem sovražnikom narodnoosvobodilnega gibanja. Slovenski narodnoosvobodilni odbor kot najvišji predstavnik slovenske ljudske oblasti pa je na svojem ustanovnem sestanku sredi septembra 1941 sprejel tudi pomemben odlok za zaščito slovenskega naroda in njegovega gibanja za osvoboditev in združitev. Namen tega revolucionarnega zakona je bil na eni strani zajeti poskus cepitve narodne enotnosti, ki jo je želel doseči okupator. Po drugi strani pa je s tem odlokom postal vsak Slovenec odgovoren pred narodom in njegovo novo ljudsko oblastjo za vsa dejanja, ki so nasprotovala interesom slovenskega naroda v njegovem osvobodilnem boju in ljudski revoluciji. Odlok je opredelil tudi dejanja, ki škodijo boju slovenskega naroda in predpisoval kazni zanje. V odloku pa je tudi zapisano, da kaznen bo zastarela niti po osvoboditvi.

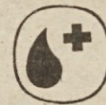
Letak, ki ga je narisal Vlasto Kopač leta 1941. Izšel je v zbirki letakov, risb in linorezov pod naslovom »V Kristusovem imenu« avgusta 1943 v okupirani Ljubljani. V tej zbirki je bilo 35 risb in linorezov znanih slovenskih likovnih umetnikov, ki so na tak način razkrinkovali grozodejstva okupatorjevih hlapcev nad lastnim narodom.

Mnoge izdajalce je doletela zaslužena kazen že med vojno kot na primer Natlačenca, Erlicha, Praprotnika in njim podobne. Voditeljem bele in plave garde, ki so bili ujeti po kapitulaciji Italije, je sodilo ljudsko sodišče, kar je edinstven primer v

okupirani Evropi. Drugim pa je kazen izreklo ljudstvo po vojni. Sodba je bila izrečena v imenu svobodnega ljudstva, kateremu so prav ti reakcionarni elementi želeli preprečiti pot v svobodo. Letos mineva petintrideset let od sodnih procesov proti tistim, ki so se zapisali okupatorju do konca.

Boj slovenskega naroda za goslo »Smrt fašizmu, svoboda narodu!« je potrebno gledati

ozko povezano z bojem slovenskega naroda proti »lastni« kapitalistični gospodi. Razbijati fašistične osvajalce je pomenilo hkrati razbijati tudi »lastno« gospodo in njihove protiljudske načrte. Tako je zmaga nad okupatorjem pomenila tudi zmago ljudskih množic nad tistimi, ki so zaradi svojih ozkih razrednih interesov zanikali interese in hotenja teh množic in s tem naroda kot celote. Zdenko Cepić

OBVESTILO

Dajanje krvi je odraz humanosti in solidarnosti, zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi:

Rdeči križ Slovenije vabi občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo.

OKTOBER

TOLMIN	16., 17.
AJDOVŠČINA	19., 20., 21., 22., 23.
NOVA GORICA	26., 27., 28., 29.
SEMPETER PRI GORICI	30.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

KRONOLOŠKI PREGLED

1920 — Fašisti so napadli tiskarno delavskih časopisov Delo in Il laboratore v Trstu. Tiskarno so ponovno napadli 9. januarja 1921 in jo zažgali. Obakrat so delavci protestirali s splošno stavko in uličnimi demonstracijami.

1929

16. oktobra — Fašistično Posebno sodišče za zaščito države je v Pulju obsodilo štiri hrvaške narodne revolucionarje na 30 let zapor. Vladimirja Gortana pa na smrt, ker so 24. marca istega leta s streljanjem odvrčali volilce pazinske okolice, da bi ob plebiscitu glasovali za fašistični režim. Pri tem so enega ubili.

1941

17. oktobra — Slovenski poročevalec je objavil sklep Izvršnega odbora Osvobodilne fronte in glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet o

ustanovitvi Narodne zaščite kot oboroženega oddelka slovenske partizanske vojske za varovanje prebivalstva pred okupatorjevim nasiljem. Objavil je tudi odredbo glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet o zastavi, znakih in pozdravu slovenskih partizanov.

18. oktobra — Heinrich Himmler je izdal odredbo o izgonu Slovencev iz obmejnega pasu ob Savi in Sotli od Litije do Podčetrčka. Od 24. oktobra 1941 do 30. julija 1942 je poseben štab na gradu Rajhenburg (dan. Brestanica) poslal v taborišča Volksdeutsche Mittelstelle v Nemčiji okrog 37.000 oseb. Slovenski izgnanci so živeli kot cenena delovna sila nemškega rajha v več kot 300 taboriščih. V njihove domove je okupator naselil približno 14.000 kočevskih, bukovinskih, besarabskih in drugih Nemcev, ki naj bi predstavljali branik nemštva v jugovzhodnem kotu nemškega rajha.

1942

13. oktobra — Da bi maščeval smrt narodnega izdajalca dr. Marka Natlače-

na, bivšega bana, dravske banovine, je italijanski okupator še istega dne pred njegovo hišo ustrelil 24 talcev, med njimi narodnega heroja Tineta Rožanca: že naslednjega dne pa so v Gramozni jami v Ljubljani ustrelili osem talcev iz maščevanja za partizansko justifikacijo policijskega komisarja Kazimirja Kukoviča.

1943

17. oktobra — V Dobrničju na Dolenskem je bil prvi kongres Slovenske protifašistične ženske zveze, ki se ga je udeležilo okrog 160 delegat. Referate so imele tovarišice Mica Šlander, Mara Rupena in Helena Puhar, po razpravi pa je kongres sprejel resolucijo z ugotovitvami in nalogami za nadaljnje delo organizacije.

1944

16. oktobra — V Beli Crkvi sta vrhovni komandant NOV in POJ maršal Josip Broz Tito in komandant 3. ukrajinske fronte maršal Fjodor Ivanovič Tolbuhin sklenila dogovor o izročitvi dveh letalskih divizij RA Narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije.

1948

12. — 14. oktobra — V Beogradu je bil 4. kongres SKOJ, na katerem je bila sprejeta odločitev petega kongresa KPJ o združitvi SKOJ in Ljudske mladine Jugoslavije v eno organizacijo. Sprejeta je bila tudi resolucija o obtožbah Informbiroja in klevetniške kampanje proti Jugoslaviji in jugoslovanski mladini.

1952

13. oktobra — V Ljubljani so odkrili spomenik ilegalcem, ki so med NOB opravljali najtežje in najbolj odgovorne naloge. Sovražnik je marsikdaj vedel za njihovo ilegalno dejavnost, jih preganjal, za njimi razpisoval tiralice, vendar so morali zaradi pomembnosti svojega dela ostati v mestu. Spomenik je delo kiparja Frančiška Smerduja.

1970

14. oktobra — Predsedstvo ZKJ je na 12. seji v Beogradu obravnavalo izhodišča za reformo političnega sistema SFRJ, ki sta jih opredelila Josip Broz-Tito in Edvard Kardelj. Podprlo

je Titovo pobudo o ustanovitvi »kolektivnega vodstva države« — predsedstva SFRJ ter razčlenilo ustreznost funkcij federacije in odnose v njej.

1978

12. — 14. oktobra — V Novi Gorici je bil 10. kongres Zveze socialistične mladine. Ocenili so delo mladinske organizacije v medkongresnem obdobju ter sklenili, da mora biti težišče dela v osnovnih organizacijah. Mladi se morajo vključevati v delo čimbolj ustvarjalno, samostojno in kritično, kar omogoča boljše povezovanje revolucionarnih izročil in vzorov s sodobno in dolgoročno družbeno prakso.

17. — 18. oktobra — V Budvi je bil 8. kongres Zveze združenj borcev Jugoslavije. Osnovna tema kongresa so bila prizadevanja ZZB NOV Jugoslavije za nadaljnji razvoj samoupravne socialistične družbe. Sprejeli so sklepe in izvolili 118-članski odbor; za predsednika je bil ponovno izvoljen Kosta Nadj.

Med obiskom na Kosovu smo »ujeli« tudi 1. oktober, dan, ko so se spet začela predavanja na fakultetah. Letos so vpis nanje skrčili za približno 30 odstotkov, nekoliko bolj kot prejšnja leta pa jim je uspelo zajeziti tudi naval na pravno in ekonomsko fakulteto.

Prvi dan študijskega leta je bilo še dovolj časa za pomenek v parku pred pršitinsko fakulteto.

Kosovski foto utrinki

Le dva dni smo se mudili na Kosovu, od tega še največ v Prishtini. Položaj v pokrajini je vse prej kot enostaven in v tako kratkem času je o njem kaj težko zbrati vtise — kaj šele o njih pisati. Morda pa je prav objektiv fotografske kamere včasih tisti, ki lahko pove več kot še tako obsežno pisanje?

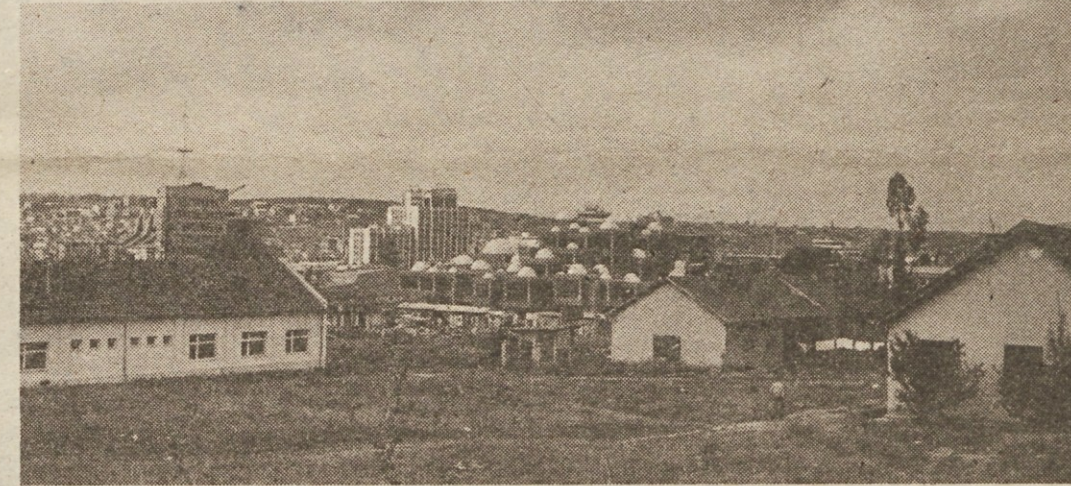

▷ V Prishtini in v pokrajini nasploh imajo precejšnje težave z otroškim varstvom. To dokazuje že precejšnje število otrok, ki jih sprehajalec srečuje na pršitinskih ulicah. Menda jim bo nova tovarna montažnih objektov v Dečanih le nekoliko pomagala lepše in varneje prebiti čas brez staršev.

▷ Čeprav se položaj na Kosovu iz dneva v dan umirja, so enote milice iz vse države še vedno budne.

▷ Utrinek s pršitinske ulice se je ujel v objektiv med potjo po Makedoniji, Kosovu in Črni gori. Ni dvoma, da hiti Kosovo naprej s krepkimi koraki. Še vedno pa so delčki preteklosti — za obiskovalca res »zanimivost«, za Kosovo pa del vsakdana, del, ki ga kaže upoštevati tudi pri snovanju jutrišnjega dne.

▷ Že panorama kosovske prestolnice priča o neusklajenem razvoju, ki je nekje posegel že v jutri, spet drugje pa ostal pri včeraj. Pri nas že folklorni motiv je ob sodobni cesti na Kosovu le eden med vtisi o dvojnosti kosovskega vsakdana.

Nagradna križanka št. 37

Rešitve pošljite do 27. oktobra 1981 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 37. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 35

AKVAREL, ANA KARENINA, FRANE MILČINSKI-JEŽEK, IALOMITA, KAIRO, FANT, RD, ILI, PO, AMARNA, MLAJ, ENKALON, TIKVA, AJLEC, ARABAL, TEAK, CITRE, TAJITEV, DC, IVO ANDRIČ, SOVAŠČANI, JEN, IRANIST, EREHTEJ, ACA, KUBANCI, CIN, OŽE

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 35

1. nagrada 300 din: Tomaž Strižih, Bistrica 87, 64290 Tržič;
 2. nagrada 200 din: Svetlana Košič, Naklo 31, 64202 Naklo;
 3. nagrada 150 din: Anka Urh, Borovnica 162, 61353 Borovnica.
- Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	KOLIČINA MNOŽINA	PESNIK PUSKIN	BANJA	OSKAR DANON	POLJZD. ZA IZDELAVO UM. SVILE	IGRALEC SHARIF	MOČ, JAKOST	ORJAŠKA ŠKOLJKA V IND. OCEANU	SESTAVIL: R. N.	MERA ZA ZLATO IN DRAGO KAMENJE	STAROGR. BOGINJA, ŽENA OZIRISA	GRŠKA ČRKA	NAŠ NAJVEČJI OTOK	DE	KRALJEVO	PRISTANIŠČE NA CIPRU	POTOVALNI NAČRT	PESNIŠKI OKRAS	MESTO IN PRISTANIŠČE NA DONU
KVALITETA									IGRALEC DOUGLAS NIKALNICA					PODNEBJE					
VELIKI HRVATSKI PESNIK														SREDNJEV. POKLICNI VOJAKI NORVEŠKI PISATELJ					
STAROGR. POTUJOČI PEVEC				IT. SKLADATELJ (ANTONIO) STANKO VRAZ								KONRAD LAIB NEKDANJI SLOVANI			TREFALT VIVIEN LEIGH				
NIKOLAJ KOPERNIK			MESTO V G. KOTORU INDONEZ. POROČEV. AGENCIJA						PESNICA NEGRI RASTLINA ZA SAJENJE				RUSKI PISATELJ JAVNO IZRAŽENO MNENJE						
NARODNI PARK V KENJI						PRVINA IZ SKUP. REDKIH KOVIN(E)	ZVEZDA NEM. FILMA PRIZADEVANJE, HOTEENJE												JUGOSL. SINDIK. VODITELJ (DJURO)
PISATELJ FLEMING				VRSTA ŠKOLJKE						ZIDOV. MOJME TUZLA				DRSALLEC SCHEK OPIS. OČRT					
TRI-NITRO-TOLUOL				ZAOKROŽ. ZEMLJIŠČ SLOV. ZGODOVINAR											JUŽNOAM. KAMELA SARAJEV. TOVARNA AVTOMOB.				
NIZOZEM. MESTO ZNANO PO SIRU					AM. FILM IGRALKA (BETSY) RIJKA							BUCHWALD ANTON POLENEC				ODŽAGAN KOS DEBLA CHARLES IVES			
STEKL. OMAHA ZA GOJENJE PLAZILCEV																			
BRŠLJANU PODOBNA SOBNA RASTLINA																			BLUŠČ

Deset let Logaškega okteta

Korenine segajo daleč v preteklost...

Prav na tej strani časopisa smo se pred nekaj meseci srečali z Moškim pevskim zborom iz Logatca, ki je takrat praznoval 70-letnico. Nov jubilej logaškega »pevstva« pa je ponudil priložnost, da zapišemo o pevcih in ljubiteljih petja v Logatcu še nekaj besed. Tokrat je slavil moški oktet, ki je po starosti,

tembra 1971, zunaj občinskih meja so prvič nastopili februarja 1972 v Planini pri Rakeku.

Velika preizkušnja za pevce je bilo srečanje oktetov lesne industrije Slovenije leta 1973. Kombinacijo lesne industrije Logatec je v tem letu prevzel mecenstvo nad oktetom. Pozabiti pa ne smemo na nastop na srečanju oktetov v Šentjernej, ki se ga odtlej Logaški oktet udeležuje vsako leto.

Sprva z dragocenimi nasveti, kasneje pa s tesnejšim sodelovanjem je oktetu pri obdelavi koncertnega programa pomagal Tomaž Tozon, sicer umetniški vodja škofjeloške Jelovice.

Stoti nastop je imel oktet prav takrat, ko je praznoval peto obletnico in ob tej priložnosti je ZKO Slovenije podelila članom bronasta in srebrna Gallusova priznanja. V tem letu je začel peti tudi Moški pevski zbor lesarjev Slovenije, ki ga sestavljajo okteti.

V desetih letih so se pevci naučili in zapeli 152 različnih pesmi 67 različnih avtorjev in obiskali 57 krajev. Kronika, ki jo vodi kronist in seveda pevec Marcel Štefančič, je »nabita« z opisom nastopov okteta v domačem Logatcu, v številnih krajih po Sloveniji, po Jugoslaviji, na Korškem v Avstriji, po televiziji, radiu, z opisom snemanja plošč. Torej ni mogoče tokrat vsega povedati.

V Logaškem oktetu pejejo: Janez Gostiša, Cveto Maček, Peter Grom, Marcel Štefančič, Primož Sark, Tomo Uršič, Franci Mihevc, Tone Žigon. Na koncertu jih je vodil Tomaž Tozon.

Kulturni praznik in užitek ob vsakem nastopu...

Čeprav v vseh teh desetih letih ni šlo brez težav, menjav pevcev in vodij, pa včasih tudi materialnih problemov, je bilo vse kaj hitro pozabljeno, ko so pevci stopili na oder. Še posebej v Logatcu je bil njihov nastop vedno posebne vrste kulturni užitek. In zato ni naključje, da so preteklo soboto v dvorano Kulturnega

doma v Logatcu morali prinesiti dodatne sedeže, pa so poslušalci še stali. Svojo deseto obletnico je Logaški oktet proslavil s samostojnim koncertom šestnajstih, skrbno izbranih pesmi, ki so pokazale vso pestrost oktetovega repertoarja in potrdile prizadevanje pevcev, da ohranijo domače notranjske in še posebej logaške pesmi in pri ne pozabijo na lepoto pesmi drugih narodov.

In tudi ni bilo naključje, da so pevci številnih slovenskih okte-

tov, še posebno lesarskih, prišli ta večer v Logatec, svojim pevskim prijateljem čestitat in želeť še veliko uspehov. Priznanje za desetletno kulturno delo je pevcem Logaškega okteta izrekla tudi Kulturna skupnost Logatec in še posebej delavci Kombinata lesne industrije.

Veliko krivico bi storili pevcem, če na koncu ne bi povedali, da ob svojem jubileju niso pozabili niti na enega samega človeka, ki je v vseh teh letih pomagal pri

»rasti« okteta. Niso pozabili nekdanjih pevcev, pa tistih, ki so samo občasno priskočili na pomoč, skladateljev, s katerimi so sodelovali, povezovalcev programov, ne, res prav na nikogar.

Svojim zvestim poslušalcem pa so se po bürnem aplavzu oddolžili tako, da so na oder povabili vse »prijatelje pevcev« in zapeli Slovenijo skladatelja Radovana Gobca, ki se je prav tako udeležil tega jubilejnega koncerta.

Stanka Ritonja

ZKO Slovenije je podelila zlate Gallusove značke Marcelu Štefančiču, Francu Mihevcu, Petru Gromu in Cvetu Mačku, bronasto značko pa je prejel Anton Žigon.

skoraj bi tako lahko rekli, vnuček tistega pevskega zbora, saj je praznoval 10-letnico obstoja.

Iz skrbno vodene kronike...

je moč razbrati, da se je zamisel o stalnem oktetu rodila v začetku leta 1971. Prvi predsednik in hkrati pevovodja je bil Janez Gostiša. Takoj so pevci imeli v mislih dve veliki nalogi: gojiti domačo in tujo ljudsko in umetno pesem ter reševati stare domače napeve pred pozabo. Pevski oktet Logatec (tako se je oktet v začetku imenoval) se je javnosti prvič predstavil 12. sep-

FOTOAMATER NA OBISKU

Janez Černač

Vsaka fotografija je rezultat razmišljanja, oblikovanja, iskanja in praktično v vseh primerih izbiranje tistega pravega trenutka. Neke vrste lov je, vendar ne s puško, ko tisto, kar čakaš in loviš, uničiš za vselej, ampak lov s fotoaparatom, kjer sprožiš zato, da ohraniš, da trenutek, ki si ga izbral, s fotografijo ponovno oživiš zase in tudi za druge.

Sopra tudi pravi lovci s puško, ki pogosto in tudi raje lovijo s fotoaparatom. Eden od takih je naš današnji gost Janez Černač iz Kočevja.

»Lovca sem že zelo dolgo. To strast, ki pa jo povezujem z ljubeznijo do narave, sem podedoval menda po očetu. Za fotografijo pa sem se navdušil v šoli«, je začel pripovedovati tovariš Černač. »Kmalu sem poskušal fotografirati tudi divjad, vendar sem hitro spoznal, da brez dobre opreme, mislim predvsem na teleobjektive, ne opravi nič. Počakati sem pač moral na prvo plačo in potem še na katero, da sem si lahko nabavil ustrezno opremo.«

Janez Černač je ostal lovec, vendar veliko raje »strelja« skozi fotoaparata.

»Srečanja z divjadjo so vedno enkratna in neponovljiva, so srečanja, ki globoko vznemirijo človeka in vzbudijo čisto drugačen odnos do življenja v gozdu in do narave nasploh. S fotografijo ta svoj odnos, svoja doživetja ob takih srečanjih ohraniš zase in jih lahko posreduješ tudi drugim. S fotoaparatom je lov bolj razburljiv kot s puško, pa še grenkega priokusa ni, ki ti vedno ostane, kadar ubiješ div-

bito nič. Svetloba je postajala vse slabša. Potem pa prihlača iz gošče medvedka in za njo eden, dva, trije mladiči. Lepo počasi gredo po gozdni poti mimo mene. Naenkrat se ustavijo in kot na povelje se vsi ozrejo proti grmovju na drugi strani poti. In neverjetno... Iz grmovja pride še ena medvedka z mladičem. Priznam, da sem bil pošteno vznemirjen. Kaj takega še v sanjah nisem pričakoval. In tudi fotografije s tolikimi medvedki na kupu še nisem videl. Imel pa sem še enkrat srečo in to zato, ker sem imel s seboj več fotoaparotov, tako da imam sedaj v arhivu kar precej črnbelih fotografij pa tudi barvnih diapozitivov.«

So pa tudi spomini, za katere nima dokumentacije. To so dolge ure čakanja, zmrzovanje na prežah, tisoči prevoženih kilometrov, ko na koncu ni bilo nobene »uplene«. Tudi to ima svojo draž in vedno ostane le lep spomin.

Lovska fotografija je v večji meri predvsem dokumentarna, kot pravi Janez Černač. Zelo težko ji je dati nekaj več. Ker so trenutki, ki jih doživljaš, nepovnljivi, zelo težko izbiras kompozicijo in največkrat ne

moreš izbrati niti ozadja. Le izjemoma in to bolj po naključju lahko daš posnetku tudi delček umetniške vrednosti. Prav zato najbrž »fotolovci« težko prodoro na razne razstave fotografij. Svoje fotografije lahko pokažejo le na specializiranih razstavah in pa v revijah in knjigah o lovstvu ter o naravi nasploh.

Tudi v tem je Janez Černač zelo uspešen, saj je dobival nagrade in priznanja tudi na svetovnih razstavah o naravi in divjih živalih.

Janez Černač se ukvarja tudi s slikarstvom. Njegove sledi divjih živali poznajo vsi, ki jim je pri srcu umetniško upodabljanje narave. V zadnjem času pa poskuša pri prikazovanju divjadi vključevati v fotografijo tudi grafiko. To so sicer prvi poskusi, vendar kaže, da bomo na razstavah kmalu lahko videli tudi življenje v gozdu v fotografiji.

A. A.

Gozdna disciplina

DE

Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja
EDVARDA KARDELJA, Ljubljana

Spoštovani bralci!

Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja Edvard Kardelj vključuje v svoj program dela tudi izdajateljsko dejavnost. Sem sodi poleg objavljanih del Edvarda Kardelja tudi izdajanje publikacij, ki jih imenujemo Zvezki za teorijo in prakso samoupravljanja.

Doslej smo izdali že pet zvezkov:

1. TEORETIČNI IN METODOLOŠKI ASPEKTI RAZISKOVANJA RAZVOJA SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBE
2. METODOLOŠKE PREDPOSTAVKE RAZISKOVANJA SAMOUPRAVLJANJA
3. IZGRADNJA POLITIČNEGA IN PRAVNEGA SISTEMA SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBE
4. ZGODOVINSKI PROCES KONSTITUIRANJA SOCIALISTIČNIH SAMOUPRAVNIH PRODUKCIJSKIH ODNOSOV — OSEBNOST V SAMOUPRAVNI DRUŽBI
5. DRUŠTVENE NAUKE I RAZVOJ SAMOUPRAVLJANJA

Prvi štiri zvezki so izšli v slovenskem in srbohrvaškem jeziku, zadnji pa le v srbohrvaškem, predvsem zato, ker smo se morali zateči k nekaterim novim varčevalnim ukrepom, čeprav se zavedamo, da bo potrebno razmišljati tudi o edicijah v drugih jezikih narodov in narodnosti, v odvisnosti od interesov in seveda od finančnih možnosti.

Cena posameznega zvezka je 120 din in je enotna za vse zvezke.

Opozoriti vas želimo še na dva nova zvezka, ki bosta izšla do konca letošnjega leta. To sta:

6. MISEL IN REVOLUCIONARNO DELO EDVARDA KARDELJA
 7. SAMOUPRAVLJANJE — POT OSVOBODITVE DELA
- Navedene zvezke lahko naročite posamezno ali skupaj v zbirki na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri TOZD DE, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

izvod(ov) 1. zvezka	izvod(ov) 5. zvezka
izvod(ov) 2. zvezka	izvod(ov) 6. zvezka
izvod(ov) 3. zvezka	izvod(ov) 7. zvezka
izvod(ov) 4. zvezka	

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika: Dne:

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

1. naročilo je enkratno
 2. želimo postati redni naročniki (Žig) (podpis naročnika)
- zbirke do pismenega preklica